

**МАГІСТЕРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА
РОБОТА**

11.04 - МКР. 1534 "С" 2022.10.21. 005 ПЗ

Василець Єлизавета Валеріївна

2023 р.

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
Економічний факультет

УДК 336.789.5:631.11

ПОГОДЖЕНО
Декан економічного факультету

ДОПУСКАЄТЬСЯ ДО
ЗАХИСТУ
Завідувач кафедри фінансів

Анатолій ДІБРОВА

Наталія ШВЕЦЬ

2023р.

2023р.

МАГІСТЕРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему

"Управління доходами аграрних підприємств"

Спеціальність 072 – "Фінанси, банківська справа та страхування"

Освітня програма Фінанси і кредит

Орієнтація освітньої програми Освітньо – професійна

Гарант освітньої програми
к.е.н., доцент

Руслана ОПАЛЬЧУК

Керівники кваліфікаційної
магістерської роботи

Юлія БЛЯК

к.е.н., доцент

Виконала

Єлизавета ВАСИЛЕНЬ

Київ – 2023

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан економічного факультету

д.е.н. проф. _____ **Анатолій ДІБРОВА**

2022р.

ЗАВДАННЯ

до виконання магістерської кваліфікаційної роботи студенту

Василюк Єлизавети Валеріївни

(прізвище, ім'я, по-батькові)

Спеціальність **072 "Фінанси, банківська справа та страхування"**

Освітня програма **Фінанси і кредит**

Орієнтація освітньої програми **освітньо - професійна**

Тема магістерської роботи: **«Управління доходами аграрних підприємств»**

Затверджена наказом ректора НУБіП України від №1534 «С»/21/10. 2022 р.

Термін подання завершеної роботи на кафедру 2023.11.05

Вихідні дані до магістерської кваліфікаційної роботи: **звітність сільськогосподарських підприємств**

Вихідні дані до магістерської кваліфікаційної роботи:

Перелік питань, що підлягають дослідженню:

1. Визначення поняття «аграрне підприємство»
2. Загальна характеристика діяльності ТОВ «Елеваторна компанія Кусто Агро».
3. Аналіз динаміки і структури доходів ТОВ «Елеваторна компанія Кусто Агро».
4. Ефективність управління доходами підприємства.
5. Вдосконалення управління доходами ТОВ «Елеваторна компанія Кусто Агро».
6. Визначення поняття «доходи».

Перелік графічного матеріалу: **таблиці, рисунки, схеми**

Дата видачі завдання "23" жовтня 2022 р.

Керівник магістерської
кваліфікаційної роботи _____

Юлія БІЛЯК

Завдання прийняв до
виконання _____

Єлизавета ВАСИЛІЄЦЬ

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ДОХОДІВ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	8
1.1. Визначення понять «аграрне підприємство», «доходи», «управління доходами».....	8
1.2. Огляд нормативної бази і літературних джерел щодо формування доходів аграрних підприємств.....	17
1.3. Методичні засади управління доходами аграрних підприємств.....	24
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ УПРАВЛІННЯ ДОХОДАМИ ТОВ «ЕЛЕВАТОРНА КОМПАНІЯ «КУСТО АГРО».....	29
2.1. Загальна характеристика діяльності ТОВ «Елеваторна компанія «Кусто Агро».....	29
2.2. Аналіз динаміки і структури доходів ТОВ «Елеваторна компанія «Кусто Агро».....	37
2.3. Ефективність управління доходами ТОВ «Елеваторна компанія «Кусто Агро».....	41
РОЗДІЛ 3. ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ДОХОДАМИ ТОВ «ЕЛЕВАТОРНА КОМПАНІЯ «КУСТО АГРО».....	49
3.1. Напрями і резерви підвищення доходів ТОВ «Елеваторна компанія «Кусто Агро».....	49
3.2. Розробка пропозицій щодо управління доходами ТОВ «Елеваторна компанія «Кусто Агро».....	57
ВИСНОВОК.....	63
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	67
ДОДАТКИ.....	Ошибка! Закладка не определена.

ВСТУП

НУБІП України

Актуальність дослідження. Одним з найважливіших елементів економічної стратегії компанії є стратегія максимізації прибутковості.

Отримання оптимального корпоративного прибутку в розмірі, необхідному для покриття поточних витрат, сплати податків і формування прибутку, що гарантує розширене відтворення, є необхідною умовою функціонування будь-якого підприємства. У цьому контексті особливого значення набуває питання про джерела формування та використання прибутку підприємств.

На сучасному етапі розвитку української економіки ефективна діяльність підприємств неможлива без раціонального та економічно обґрунтованого підходу до визначення стратегії збільшення прибутку, аналізу та оцінки отриманих результатів. В умовах жорсткої конкуренції та постійних змін компаніям необхідно мати достатньо коштів, щоб впоратися з ринковим середовищем і розвивати свій бізнес. Для цього їм необхідно розуміти та аналізувати складові доходу, використовуючи різні методологічні підходи.

Розробці теоретичних, методичних та практичних питань обліку доходів присвячені праці вітчизняних вчених М.Т. Білухи, Ф.Ф. Бутинець, І.К. Дрозда, Л.Т. Ловінської, В.В. Сопко, зарубіжних вчених М. Ван Бреда, Д. Лоббека, Б. Нілза, Я.В. Соколова, Е. Хендріксена та інших. Однак багато теоретичних і практичних проблем залишаються невирішеними.

Крім того, тема формування доходів підприємства є актуальною на сьогоднішній день і потребує особливого підходу, який має вирішуватися на рівні конкретного підприємства. Це пов'язано з тим, що функціонування підприємства в цілому залежить від того, наскільки ефективно воно генерує та використовує свій прибуток. Це, в свою чергу, має значний вплив на економічний стан підприємства і, певною мірою, на стан національної економіки, тому що функціонування суб'єкта господарювання в цілому залежить від того, наскільки правильно на підприємстві формується і

НУБІП України

використовується прибуток. Це в значній мірі впливає на економічний стан підприємства і частково впливає на економічну ситуацію в країні.

Мета дослідження: розкрити особливості управління доходами аграрних підприємств.

Досягненню мети сприятиме вирішення наступних завдань:

– розкрити поняття «аграрне підприємство», «доходи», «управління доходами»;

– здійснити огляд нормативної бази і літературних джерел щодо формування доходів аграрних підприємств;

– навести методичні засади управління доходами аграрних підприємств;

– надати загальну характеристику діяльності ТОВ «Елеваторна компанія «Кусто Агро»;

– проаналізувати динаміку і структуру доходів ТОВ «Елеваторна компанія «Кусто Агро»;

– визначити ефективність управління доходами ТОВ «Елеваторна компанія «Кусто Агро»;

– запропонувати напрями і резерви підвищення доходів ТОВ «Елеваторна компанія «Кусто Агро»;

– розробити пропозиції щодо управління доходами ТОВ «Елеваторна компанія «Кусто Агро».

Об'єкт дослідження: фінансово-господарська діяльність аграрних підприємств.

Предмет дослідження: управління доходами аграрних підприємств.

Методи дослідження. Під час проведення дослідження були використані як загальнонаукові, так і спеціальні методи:

– фундаментальний метод був використаний під час з'ясування сутності понять «аграрне підприємство», «доходи», «управління доходами»;

– загальна форма руху наукового пізнання – під час огляду нормативної бази і літературних джерел щодо формування доходів аграрних підприємств;

– сходження від абстрактного до конкретного – під час наведення методики управління доходами аграрних підприємств;

– спостереження – під час загальної характеристики фінансово-господарської діяльності ТОВ «Елеваторна компанія «Кусто Агро»;

– аналіз і синтез – під час аналізу динаміки і структури доходів ТОВ «Елеваторна компанія «Кусто Агро»;

– аналіз і синтез – під час визначення ефективності управління доходами ТОВ «Елеваторна компанія «Кусто Агро»;

– дедукції і індукції – під час виявлення напрямів і резервів підвищення доходів ТОВ «Елеваторна компанія «Кусто Агро»;

– аргументації, запропонувавши заходи щодо управління доходами ТОВ «Елеваторна компанія «Кусто Агро».

Інформаційно-фактологічну основу дослідження складають наукові положення сучасної економічної теорії; концепції економічного розвитку; нормативно-правові документи; теоретичні висновки та узагальнення вітчизняних вчених-економістів, що містяться у монографічній, спеціальній та періодичній літературі; матеріали науково-практичних конференцій; документи ТОВ «Елеваторна компанія «Кусто Агро», а саме:

– Статут ТОВ «Елеваторна компанія «Кусто Агро»;

– Витяг з Державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань;

– Баланс (Звіт про фінансовий стан) на 31 грудня 2022 року і 2021 р.;

– Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) за 2022 рік і за 2021 р.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ДОХОДІВ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

1.1. Визначення понять «аграрне підприємство», «доходи», «управління доходами»

Сільське господарство - це вид економічної діяльності, спрямований на виробництво продукції, пов'язаної з біологічними процесами вирощування [19].

Сільське господарство має наступні характеристики:

- основним засобом виробництва в сільському господарстві є земля, а земельні ділянки мають різний виробничий потенціал, який може бути збільшений шляхом раціонального використання;
- специфічними засобами виробництва є живі організми, такі як тварини та рослини, вирощування яких залежить від природних та біологічних факторів і зазвичай займає кілька років;
- сільськогосподарське виробництво має сезонний характер через вплив природних умов.

Дохід від сільського господарства є багатоаспектним поняттям і широко використовується, але його застосування варіюється. Дослідження показують, що в економічній літературі поняття доходу, виручки і прибутку є синонімами.

Хоча дохід, виручка і прибуток тісно пов'язані між собою, вони відрізняються за своєю обліковою природою.

У бухгалтерському обліку сільськогосподарських підприємств дохід - це збільшення економічних вигод у вигляді надходження активів або зменшення зобов'язань, що призводить до зростання капіталу підприємства (за винятком зростання капіталу за рахунок внесків засновника) [20].

Важливою якісною характеристикою доходу як економічного визначення є надходження економічних вигод, що призводить до збільшення власного

капіталу без додаткових внесків засновника. Це спільна риса чинної класифікації видів доходу в МСБО 15 та МСБО 18 "Дохід" (табл. 1.10)

Таблиця 1.1

Класифікація доходів

За П(С)БО 15 «Дохід» [Ошибка! Источник ссылки не найден.]	За МСБО 18 «Дохід» [Ошибка! Источник ссылки не найден.]
<ul style="list-style-type: none"> – дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, послуг); – чистий дохід; – інші операційні доходи; – фінансові доходи; – інші доходи. 	<ul style="list-style-type: none"> – дохід від реалізації товарів; – дохід від надання послуг; – відсотки, роялті, дивіденди.

Порівняльний аналіз фінансової звітності вітчизняних та іноземних компаній, складеної відповідно до Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ) та Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (МСБО), показує, що міжнародна практика повністю задовольняє інформаційні потреби керівництва компаній, інвесторів та інших користувачів, надаючи аналітичні пояснення на додаток до розкриття окремих статей прибутків і збитків. Також було виявлено, що надається більш повна супровідна інформація. Наприклад, компанії, як правило, розкривають динаміку виручки та причини зміни (збільшення) виручки протягом звітного періоду на початку фінансової звітності. Також вони схильні розкривати цінові тенденції на продукцію (товари та послуги), зокрема зміни цін на місцевому та світовому ринках. Звіти за МСФЗ також включають короткий аналіз зовнішнього середовища бізнесу компанії, щоб користувачі фінансової звітності могли більш чітко зрозуміти фактори, що впливають на зміну прибутку. Загалом формат річної фінансової звітності іноземних компаній, що відображає інформацію про прибуток підприємства, за змістом та набором показників подібний до вітчизняної практики. Тобто наводяться суми чистого операційного прибутку, іншого операційного прибутку та прибутку до оподаткування.

Це відповідає принципу обережності, який вимагає, щоб усі статті оцінювалися та визнавалися за собівартістю, щоб уникнути завиження

зобов'язань і витрат та завищення активів і доходів. Крім того, згідно з методом нарахування, дохід визнається та відображається у звітності, коли він зароблений; на відміну від МСБО 15, МСФЗ 18 вимагає, щоб до покупця переходили лише суттєві ризики та вигоди від володіння, а не всі ризики та вигоди [21].

В існуючій літературі немає єдиного визначення, оскільки науковці проаналізували всі аспекти цього поняття та запропонували нові інтерпретації доходу. Існують різні способи визначення доходу, але основними визначеннями є наступні: дохід - це максимальна сума грошей, яка може бути витрачена в певному періоді відповідно до поточних очікувань за умови, що капітальна вартість (у грошовому вираженні) майбутніх доходів не зміниться; дохід - це сума грошей, яку індивід може витратити в певному періоді і в кожному наступному періоді; дохід - це максимальна сума грошей, яка може бути витрачена і яка, як очікується, буде витрачена в даному періоді [22].

Якщо об'єднати всі ці визначення разом, то дохід - це максимальна кількість засобів, яку людина заробляє або виробляє за рік, наприклад, у грошовій або натуральній формі, яку вона може витратити на підтримання свого фізичного, морального, економічного та інтелектуального стану.

У П(С)БО 15 «Дохід» зазначено, що в бухгалтерському обліку дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, інших активів) визнається за наявності умов, наведених на рис. 1.1.

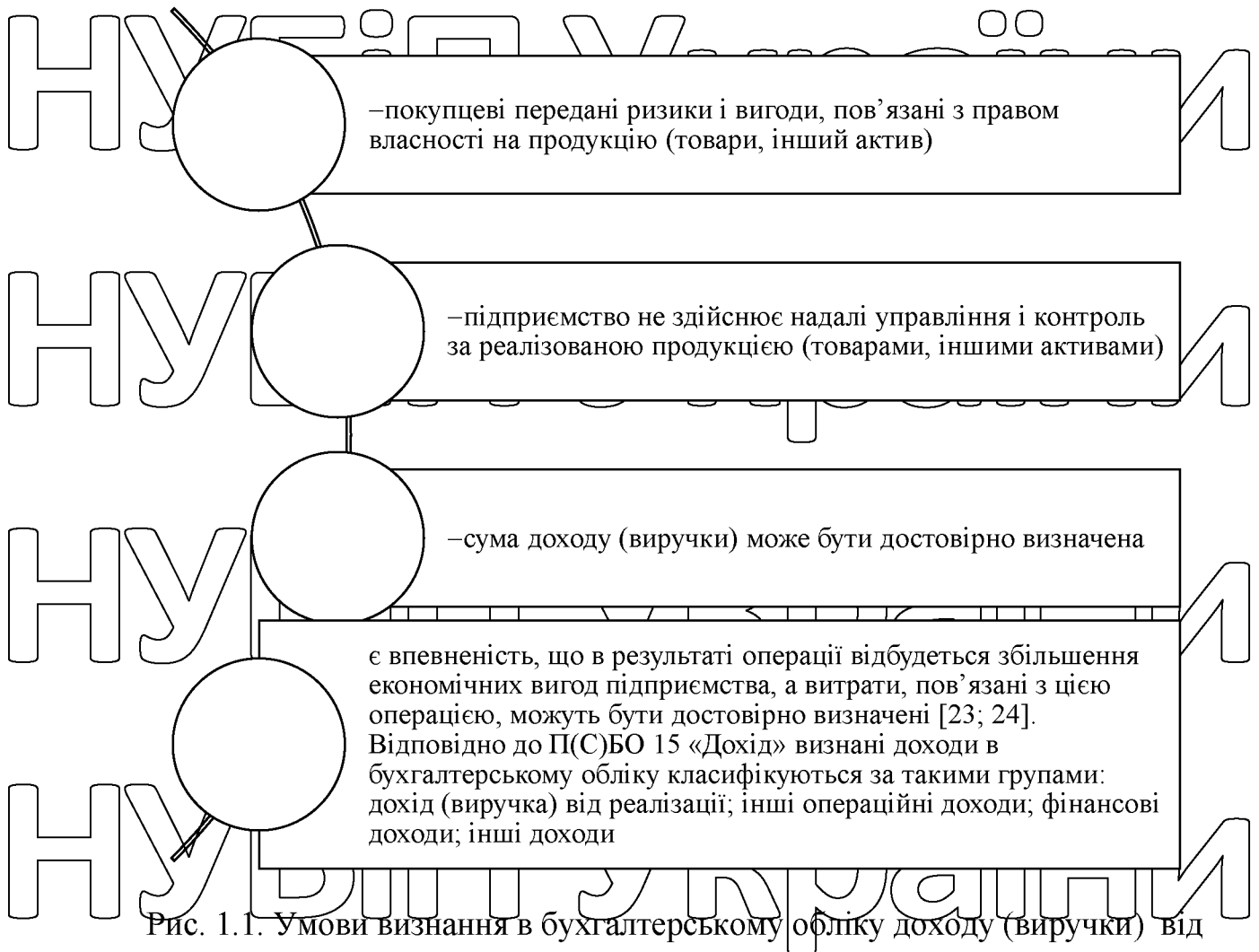

Рис. 1.1. Умови визнання в бухгалтерському обліку доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, інших активів) [Ошибка! Источник ссылки не найден.]

Для аграрних підприємств дохід від сільськогосподарської діяльності включає дохід від первісного визнання живих активів і сільськогосподарської продукції, дохід від зміни справедливої вартості живих активів та дохід від реалізації живих активів і сільськогосподарської продукції, одержаних у результаті біологічних змін.

Доходи аграрних підприємств в основному складаються з операційних доходів, які поділяються на операційні доходи, фінансові доходи та доходи від сільськогосподарської діяльності, а доходи від сільськогосподарської діяльності поділяються на інвестиційні доходи та інші операційні доходи.

Бухгалтерський облік забезпечує відображення класифікації доходів відповідно до вимог законодавства, тоді як управлінський облік забезпечує збір та групування інформації для прийняття та реалізації відповідних рішень [26].

Класифікація доходів підприємства за бухгалтерським підходом наведена на рис. 1.2.

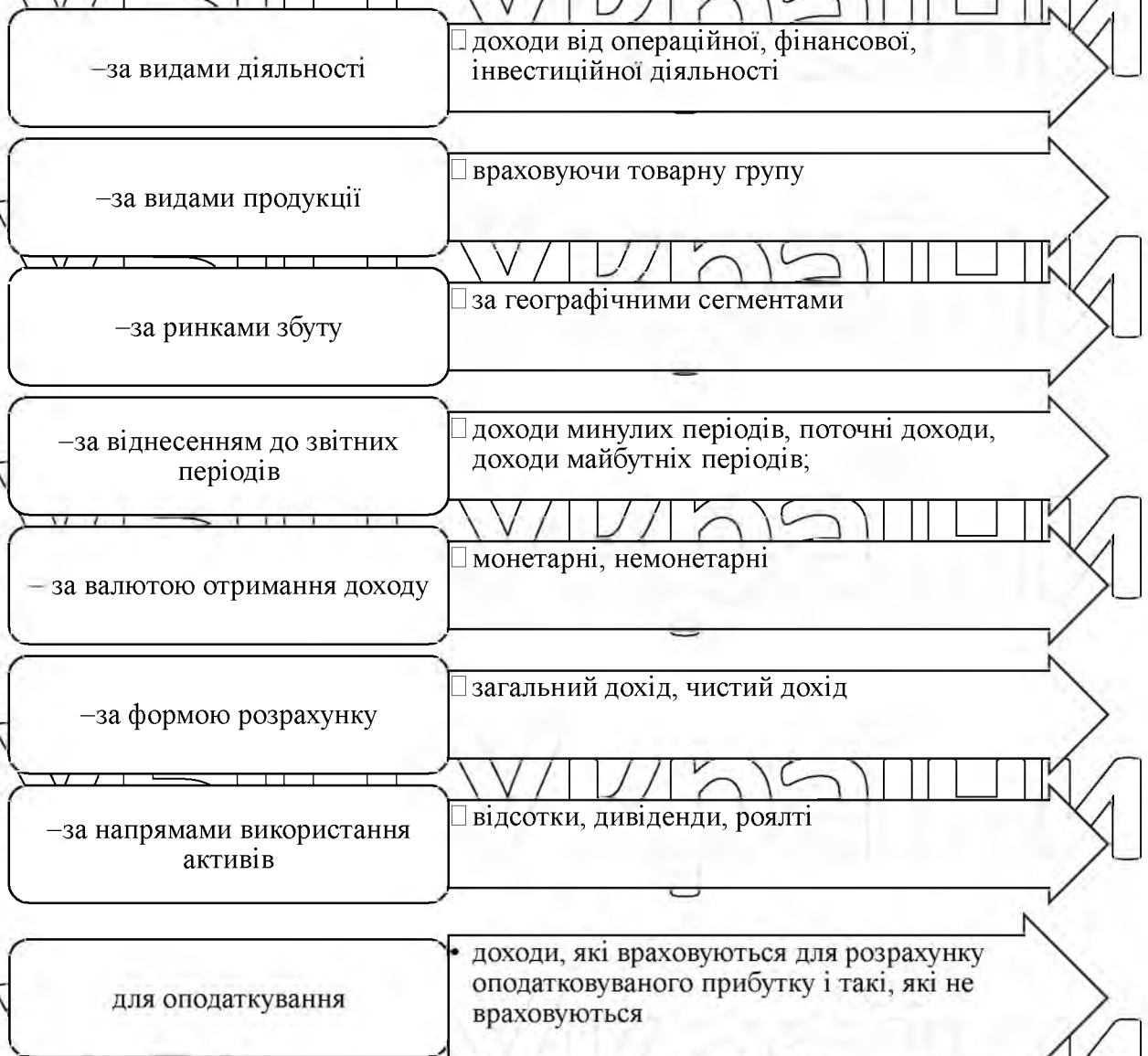

Рис. 1.2. Класифікація доходів підприємства за бухгалтерським підходом

[Ошибка! Источник ссылки не найден.]

Класифікація доходів для потреб управління наведена на рис. 1.3.

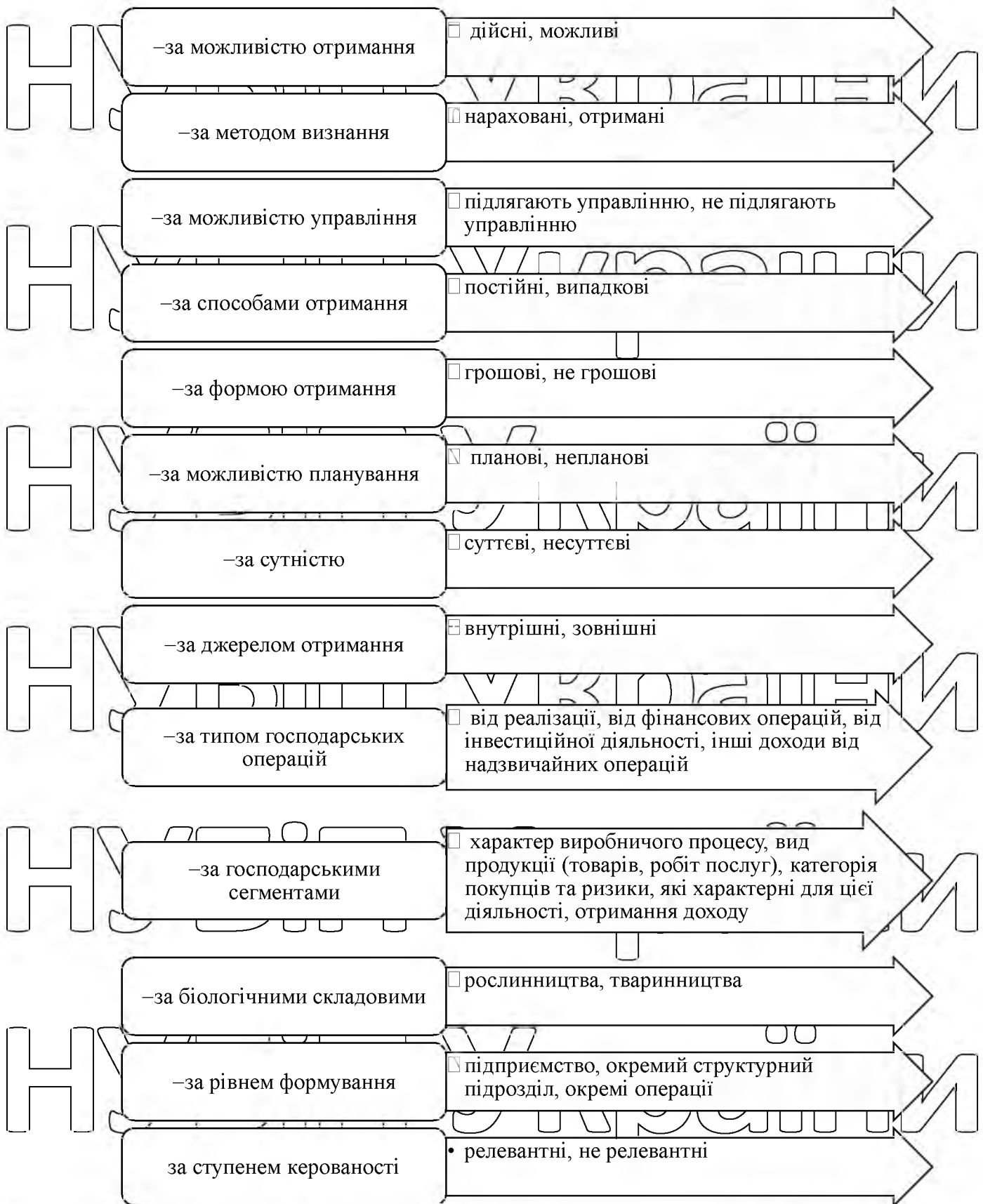

Рис. 1.3. Класифікація доходів для потреб управління [Ошибка! Источник

ссылки не найден.]

Наведена вище класифікація доходів використовується для потреб, що виникають в процесі управління підприємством, підвищує контрольну функцію обліку доходів та дозволяє апарату управління враховувати окремі випадки господарської діяльності підприємства через групування доходів [29].

Абсолютно новий підхід до класифікації доходів сільськогосподарських підприємств визначено в МСБО 30 "Біологічні активи", який також включає в структуру доходів доходи від сільськогосподарської діяльності. Сільськогосподарська діяльність визначається як процес управління біологічними змінами для виробництва сільськогосподарської продукції та інших додаткових біологічних активів.

Визначаються біологічні активи як одна з унікальних характеристик сільськогосподарського сектору. Частково біологічні об'єкти та їх характеристики визначають певні особливості управління агробізнесом. Тому

А.З. Рисьмятов, С.А. Дьяков та Ю.В. Парамаленко характеризують життєвий цикл сільськогосподарської продукції як практично нескінченний. Іншими словами, крива життєвого циклу сільськогосподарської продукції не відповідає узагальненій кривій життєвого циклу промислової продукції: тисяча років тому такі продукти, як пшениця, ячмінь, крупи, овочі, фрукти та худоба, виробляються і сьогодні. З часом змінюються лише сорти, породи тварин, методи переробки та технології, а не самі продукти. Це зумовлює певні особливості в управлінні розвитком сільськогосподарських підприємств, у тому числі інноваційним розвитком [2, с. 96].

Доходи займають важливе місце в загальній системі обліково-аналітичного забезпечення підприємств. Доходи є джерелом інших видів діяльності підприємства, вони покривають виробничі витрати та забезпечують необхідні фінансові ресурси для важливої діяльності всіх зацікавлених сторін, від працівників до держави. Дохід - це багатовимірне поняття, яке є дуже поширеним і широко використовуваним, але також може використовуватися по-різному. Дослідження показують, що в економічній літературі поняття "дохід" і "заробіток", а також "виручка" і "прибуток" ототожнюються. Хоча дохід,

виручка і прибуток тісно пов'язані між собою, вони мають різні облікові характеристики.

Основною доходу в сільськогосподарських підприємствах є дохід від сільськогосподарської діяльності, який включає дохід від первісного визнання живих активів і сільськогосподарської продукції, дохід від зміни справедливої вартості живих активів і дохід від реалізації живих активів і сільськогосподарської продукції, що виникли в результаті біологічних змін (рис 1.4).

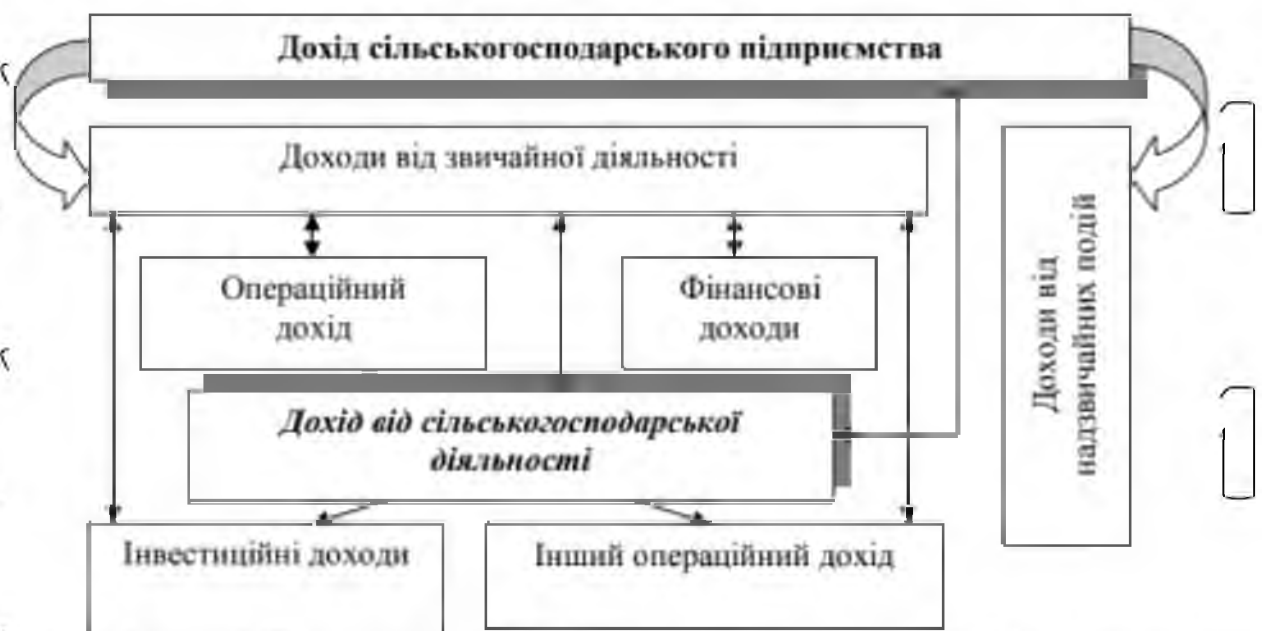

Рис. 1.4. Класифікація доходу сільськогосподарського підприємства

Доходи для потреб управління доцільно досліджувати виходячи із їх економічної сутності, а саме, як категорію економічних вигод підприємства, які дають можливість достовірно їх оцінити та мати можливість отримати грошові кошти.

Тому при створенні інформаційної системи обліку доходів сільськогосподарських підприємств рекомендується враховувати не тільки вимоги правил і принципів бухгалтерського обліку, а й вимоги власників та менеджерів бізнесу.

Згідно з податковим законодавством України, дохід сільськогосподарських товаровиробників включає дохід від реалізації продукції рослинництва, що вирощена (посіяна) на земельних ділянках, які перебувають у власності сільськогосподарського товаровиробника, від реалізації продукції рослинництва та продуктів її переробки, вироблених на закритих земельних ділянках, від реалізації продукції тваринництва та від оплатної реалізації сільськогосподарської продукції, виробленої із сировини власного виробництва [12].

Динамічність доходу пов'язана з його формуванням та використанням.

Однак для забезпечення ефективності сільськогосподарського виробництва сума доходу повинна перевищувати витрати на його отримання. При ефективному веденні бізнесу всі витрати, пов'язані з виробництвом, повинні відшкодовуватися і мати менший вплив на прибуток.

На процес формування доходів аграрних підприємств значний вплив здійснюють особливості аграрного виробництва, а саме: високий ступінь відносної монополізації сільського господарства, нееластична залежність попиту від ціни на сільськогосподарську продукцію, високий підприємницький ризик через вплив природно-кліматичних умов, нестабільність доходів через сезонність виробництва, тривалий цикл діяльності, рівень товарності продукції, низька ефективність використання основних засобів через їх зношеність. Тому основним критерієм класифікації доходів є виникнення доходу та його визнання в обліку, коли підприємство виконує умови договору і має право на отримання доходу.

Діяльність аграрних підприємств спрямована на досягнення певних цілей, якими вважається покращення їх фінансових результатів. Дослідження наукових підходів до класифікації доходів показало, що доходи підприємств можна згрупувати лише за видами діяльності та класифікацією бухгалтерського обліку.

Інформація, зібрана на основі такої класифікації, задовольняє потреби зовнішніх користувачів, але є недостатньою для задоволення потреб менеджменту та власників.

1.2. Огляд нормативної бази і літературних джерел щодо формування доходів аграрних підприємств

Проблема фінансового забезпечення аграрних підприємств є предметом дослідження таких провідних вчених країни, як П.Т. Сабдук[47], М.Я. Дем'яненко, О.Є. Гудзь[48] та П.А. Стецюк[49]. Підкреслюється, що найсерйознішою проблемою є фінансове забезпечення поточної діяльності та реалістичність очікувань щодо розвитку аграрних підприємств.

Теоретико-методологічні аспекти сутності та змісту фінансового забезпечення аграрних підприємств досліджували О.Ялук[50], О.Рубай[51], О.Соколов, А.Сухоставець [52], Н.Демчук, О.Ткаліч, О.Шевченко[53].

Формуванню системних теоретико-методологічних засад і практичних рекомендацій щодо управління формуванням та ефективним використанням фінансових ресурсів відповідно до нових ринкових умов, що гарантують стабільне функціонування та економічний прогрес аграрних підприємств присвячували увагу у своїх дослідженнях І. М. Мушеник, О. С. Бурлаков

[**Ошибка! Источник ссылки не найден.**], В. М. Ходаківський, М. А. Місевич, Д. В. Матвійчук [**Ошибка! Источник ссылки не найден.**], В. В. Вудвуд, О.В. Шанюк [**Ошибка! Источник ссылки не найден.**], О. І. Тулай [**Ошибка! Источник ссылки не найден.**], С.І. Урба, О. Ю. Червона [**Ошибка! Источник**

ссылки не найден.] та інші. Розв'язанням проблем удосконалення аналізу методів розрахунку загальної інтегральної оцінки фінансово-економічного стану фінансування виробництва підприємства на основі формування показників для ідентифікації сильних і слабких сторін вирішується проблема удосконалення аналізу методів розрахунку загальної інтегральної оцінки фінансово-економічного стану фінансування виробництва підприємства займались А. О.

Ковальова, Н.С. Танклевська [**Ошибка! Источник ссылки не найден.**], Л. Худолій Л. [**Ошибка! Источник ссылки не найден.**] та інші.

I. I. Кравчук, С. Л. Логвиненко [61], В. Перков, П. Добровольський [62] приділяли увагу визначенню детермінант формування ефективних механізмів управління фінансовим забезпеченням аграрних підприємств, Н. В. Гришук [63], Л. С. Сас [64] звертали увагу на оцінку пріоритетності джерел фінансування аграрних підприємств, С. Павловський [65] вивчав питання фінансування підприємств в умовах фінансової кризи.

Серед зарубіжних науковців значний внесок у дослідження проблеми підвищення ефективності фінансового забезпечення аграрних підприємств зробили наступні автори.

Р. Ваврек, І. Кравсакова, І. Возарова, Р. Котуліч [66] вирішили проблему вдосконалення оцінки фінансового стану аграрних підприємств-банкрутів. Розробкою моніторингових параметрів для аналізу фінансового стану аграрних підприємств у продуктивних та пограничних умовах з використанням нефінансових показників займалися Янський Ю., Новак П. [67].

Гош Р.К., Гупта С., Сінгх В. [Ошибка! Источник ссылки не найден.] детально вивчали проблему формування та задоволення попиту на страхування врожаю в країнах, що розвиваються.

Г. Гимарайнш Нобре, Ф. Давенпорт, К. Бискиниотис [Ошибка! Источник ссылки не найден.] проаналізували питання фінансування ризиків та фактори, що впливають на форс-мажорні обставини, П. Хейзелд, Ю. Хесс [Ошибка! Источник ссылки не найден.] досліджували страхування для розвитку аграрного господарства та продовольчої безпеки в посушливих регіонах.

Нарешті, вони проаналізували практичні аспекти створення фінансових потоків.

Відзначаючи цінність цього дослідження, слід зазначити, що кілька важливих аспектів цієї теми потребують подальшого вивчення. Перший з них пов'язаний з необхідністю створення фінансових передумов для забезпечення функціонування та подальшого розвитку аграрних підприємств Вінницької області.

Сучасний етап розвитку обліку доходів у сільському господарстві та управління його застосуванням має велике значення в умовах ринкових

відносин. Це пов'язано з тим, що якість, своєчасність і зміст отриманої інформації визначають його ефективність, а отже, успішність і конкурентоспроможність сільськогосподарських підприємств у динамічному ринковому середовищі. Основними проблемами обліку витрат і доходів підприємств в Україні є: повне та своєчасне відображення витрат і доходів підприємств у системі бухгалтерського обліку; забезпечення максимальної оперативності та достатньої аналітичності первинної інформації про витрати і доходи підприємств; створення єдиної загальнодержавної інформаційної бази даних норм і правил з обліку та управління витратами і доходами підприємств; оптимальне співвідношення автоматизованого обліку та завдань розвитку сільського господарства; формування рівня продуктивності та конкурентоспроможності сільськогосподарського виробництва.

Враховуючи специфіку сільськогосподарського виробництва, Кабінет Міністрів України, Міністерство фінансів та Міністерство аграрної політики та продовольства України підготували та затвердили низку нормативно-правових документів, що регулюють організацію та методiku обліку, аналізу та управління діяльністю сільськогосподарських підприємств. Основним нормативно-правовим забезпеченням обліку, управління та аналізу доходів аграрних підприємств є Закони України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні", "Про державну контрольно-ревізійну службу в Україні", "Про державну податкову службу в Україні", національні та міжнародні стандарти та інструкції з бухгалтерського обліку, а також акти міністерств та відомств. Порядок визнання доходів у різних нормативних джерелах представлено в табл. 1.2.

Таблиця 1.2

Порядок визнання доходів у нормативно-правовій документації

Джерело	Порядок визнання	Примітка автора
НП(С)БО №1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», ПСБО 15 «Дохід» [Ошибка! Источник ссылки не найден. , Ошибка! Источник ссылки не найден.]	Дохід визнається під час збільшення економічних вигод, що зумовлене надходженням активу або погашенням зобов'язання та призводить до зростання власного капіталу (за винятком зростання капіталу за рахунок внесків асоційованих підприємств), за умови, що оцінка доходу може бути достовірно визначена	Національні стандарти бухгалтерського обліку надають схоже визначення доходу, який слід визнавати, коли його оцінка може бути достовірно визначена
МСФЗ (IAS) 18 «Виручка» [Ошибка! Источник ссылки не найден.]	Дохід - це загальна накопичена сума економічних вигод, що виникає в результаті звичайної діяльності суб'єкта господарювання протягом періоду, коли капітал збільшується в результаті надходження економічних вигод, відмінних від внесків учасників	Міжнародні стандарти фінансової звітності визнають виручку як дохід, що виникає в ході звичайної діяльності
Податковий Кодекс України. Розділ I. Ст. 14 [Ошибка! Источник ссылки не найден.]	Дохід - загальна сума доходу платника податку від усіх видів діяльності, отриманого (створеного) протягом звітного періоду в грошовій, матеріальній або нематеріальній формі як на території України, її континентальному шельфі у межах виключної (морської) економічної зони, так і за їх межами	Податковий кодекс України описує процедури визнання доходу ширше, ніж стандарти бухгалтерського обліку, але не визначає процедури визнання доходу для цілей бухгалтерського обліку та контролю
Господарський Кодекс України [Ошибка! Источник ссылки не найден.]	Прибуток (дохід) підприємства є показником фінансового результату його господарської діяльності та визначається шляхом зменшення суми сукупних доходів підприємства за певний період на суму сукупних витрат та суму амортизаційних відрахувань	Господарський кодекс України ототожнює визнання доходу з визначенням прибутку, що унеможлиблює використання цього визначення в обліковій та контрольній практиці підприємств

Аналізуючи визначення та порядок визнання доходу в національних та міжнародних стандартах бухгалтерського обліку, слід зазначити, що вони не є ідентичними, незважаючи на процес адаптації національного обліку до міжнародною практикою триває.

міжнародних стандартів. Згідно з П(С)БО 15 "Дохід", дохід включає в себе: дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), інші операційні доходи; фінансові доходи; інші доходи. Дещо інший порядок визнання доходів знаходимо у МСФЗ 18 «Виручка». По-перше, стандарт не використовує термін "виручка". По-друге, дохід слід визнавати тоді, коли відбувається операція, наприклад, продаж товарів, надання послуг, використання іншими особами активів, які генерують відсотки, роялті та дивіденди. Ця різниця у визнанні та класифікації доходів впливає на облікове та контрольне середовище суб'єкта господарювання.

Господарський кодекс України та Податковий кодекс України не встановлюють процедури визнання доходів для практики бухгалтерського обліку та контролю суб'єктів господарювання.

Національні та міжнародні стандарти обліку доходів не поширюються на державний сектор і не враховують галузеву практику аграрних підприємств. Процедури визнання доходів, витрат і фінансових результатів у сільському господарстві визначені в П(С)БО 30 «Біологічні активи» та МСФЗ 41 «Сільське господарство».

П(С)БО 30 «Біологічні активи» суттєво змінює підхід до визначення та визнання фінансових результатів від сільськогосподарської діяльності. Згідно зі стандартом, фінансовий результат сільськогосподарської діяльності складається з трьох компонентів (рис. 1.5).

Відповідно до П(С)БО 30 «Біологічні активи» дохід від сільськогосподарської діяльності складається з: доходу від первісного визнання біологічних активів та сільськогосподарської продукції; дохід від зміни справедливої вартості біологічних активів; дохід від реалізації біологічних активів та сільськогосподарської продукції, отриманих у результаті біологічної модифікації [37].

Рис. 1.5. Формування фінансового результату від сільськогосподарської діяльності

Дохід від первісного визнання біологічних активів та сільськогосподарської продукції визначається як різниця між фактичною вартістю отриманої продукції та (або) додаткових біологічних активів та витратами, понесеними у зв'язку з виробництвом цієї продукції та біологічних активів. Визнання доходу від подальшої реалізації такої продукції та біологічних активів здійснюється з урахуванням методичних вимог П(С)БО 15 «Дохід». Але при проведенні запису за дебетом рахунку «Собівартість» 90 у розділі списання сільськогосподарської продукції та біологічних активів буде показано балансову вартість, а не фактичну собівартість продукції.

Оскільки сільськогосподарські підприємства є платниками фіксованого сільськогосподарського податку (ФСП), відображення доходу від цієї

діяльності на рахунку 71 (дохід від первісного визнання біологічних активів та сільськогосподарської продукції, дохід від зміни справедливої вартості) запобігає виникненню ФСП. Реєстрація, оскільки відповідно до закону «Про фіксовані сільськогосподарські податки» останніми платниками податку є підприємства, обсяг реалізації сільськогосподарської продукції та продуктів її переробки протягом останнього року не повинен перевищувати 75 відсотків загального доходу. Справедливим виходом із ситуації може бути виключення доходу від іншої діяльності з рахунку 71 при визначенні фіксованого податку.

На кінець звітної періоду сальдо за рахунком доходів у бухгалтерському обліку сільськогосподарських підприємств переноситься до форми № 2 «Звіт про фінансові результати» фінансового звіту, а відомості додатково включаються до приміток до річний фінансовий звіт (форма № 5). Особливості заповнення форми № 2 згідно з новими вимогами НП(С)БО № 1 показано схематично на рис. 1.6.

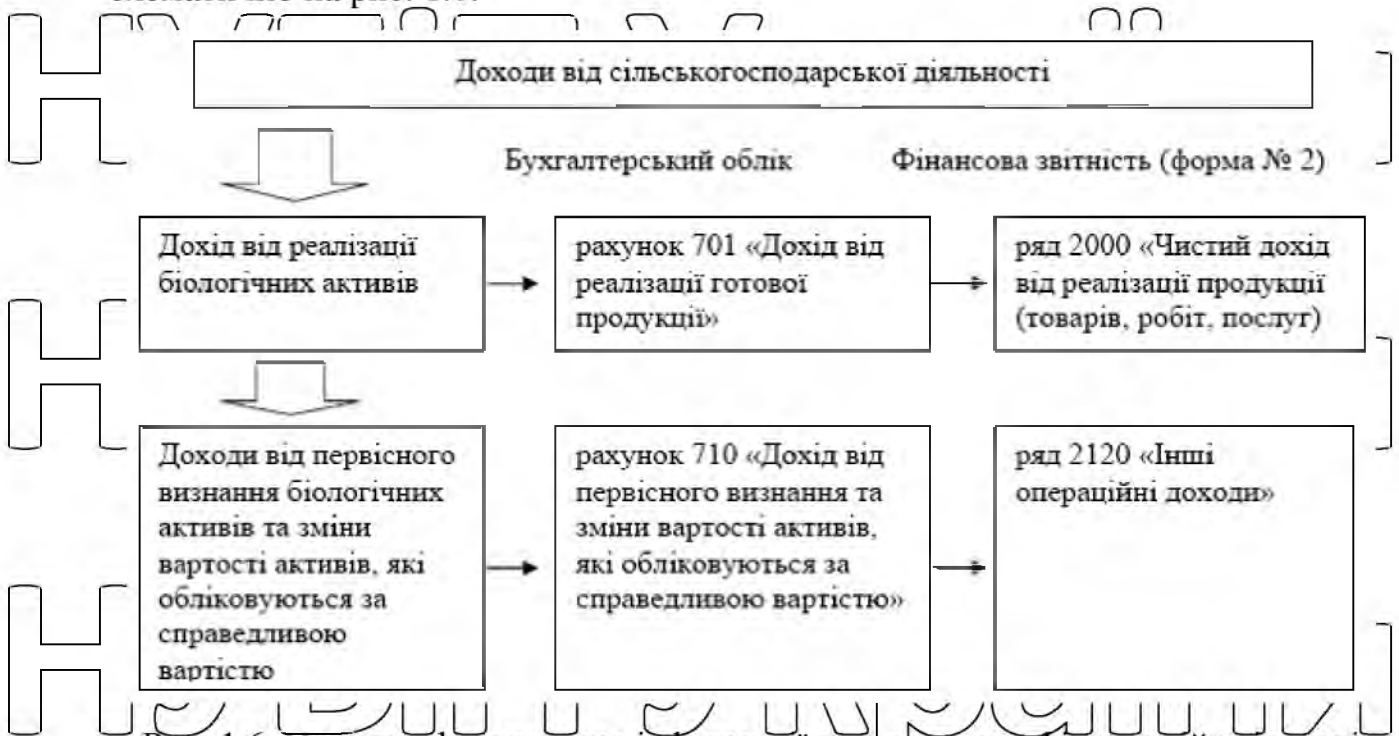

Рис. 1.6. Порядок формування інформації про доходи у фінансовій звітності сільськогосподарських підприємств

Інформацію про дохід, первісно визнаний за біологічними активами за справедливою вартістю, слід відображати лише в річному звіті, тому цю

відображати первісно визнаний дохід у кварталному звіті було б фактично недоречно та неправильно. Крім того, такий підхід суперечить загальноприйнятим принципам GAAP, зокрема принципу реалізації, принципу історичної вартості, повного розкриття інформації та галузевої практики.

Аналізуючи правила оприлюднення інформації про доходи аграрного сектору, зумовлені природою сільського господарства як галузі, можна зазначити, що ця сфера обліку має багато характеристик, які змінюються з часом, залежно від зовнішніх і внутрішніх чинників. Важливим кроком у формуванні показників фінансової звітності відповідно до вимог аграрної галузі є прийняття НП(С)БО

№1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», що в свою чергу виключає формування показників у форму № 2 «Звіт про фінансові результати».

Принципи сталого господарювання, які активно впроваджуються у вітчизняну та зарубіжну практику, почали суттєво впливати на формування доходів та звітність сільськогосподарських підприємств. Звіт доповнюється додатковими фінансовими та нефінансовими показниками, що відображають витрати та доходи компаній, які впровадили програми соціальної відповідальності, а також загальні результати господарської діяльності.

Обмеження, що становлять національні та міжнародні стандарти підготовки звітів компаній, певною мірою нівелюються підготовкою додаткових звітів про екологічний та соціальний розвиток та звітів про сталий розвиток. У сучасному контексті такий звіт є необхідною умовою для залучення інвестиційних потоків, формування іміджу аграрних компаній та вирішення важливих соціальних, економічних та екологічних завдань розвитку сільського господарства та сільських територій.

1.3. Методичні засади управління доходами аграрних підприємств

Одним із найважливіших напрямків фінансового менеджменту аграрних підприємств є управління формуванням доходу та розподілом прибутку.

Управління формуванням доходів і прибутку може здійснюватися лише на основі врахування загальних тенденцій розвитку підприємства. Зберігаючи існуючі традиції господарювання, необхідно враховувати стан підприємства та показники його діяльності в рамках «природного» розвитку.

Аграрні підприємства є унікальними за особливостями формування доходу, розподілу прибутку та сукупністю факторів, що впливають на доходи та прибуток підприємства (рис. 1.7).

Рис. 1.7. Фактори, що впливають на фінансовий результат аграрних підприємств

– дохід аграрного підприємства – це результат реалізації біологічних активів, а прибуток – результат витрат, причому значну його частину становлять біологічні активи, тому визначальним чинником доходів і витрат є вплив натуральних та кліматичні фактори. Крім того, незбіг сезонності доходів і витрат зумовлений природно-кліматичними факторами [34];

– сільськогосподарське виробництво має багато галузей. Аграрна промисловість виробляє різноманітну продукцію рослинного і тваринного походження, частина якої стає сировиною і створює витрати на виробництво іншої продукції [35]. Відповідно виникає проблема визначення фінансових результатів діяльності підприємства.

Наприклад, подібні витрати можна визначити за вартістю або справедливою вартістю власної сировини;

– у фінансово-господарській діяльності сільськогосподарських підприємств використовуються біологічні активи, які підприємець

розглядає як біологічні активи у фазі перетворення (частина оборотних коштів) або довгострокові біологічні активи (у складі основних засобів). Водночас, оскільки принципової різниці між активами немає,

формування доходу та визначення фінансових результатів підприємства зазвичай є процесом обліку біологічних активів.

Наприклад, племінні та відгодівельні тварини (на стадії біологічного перетворення) стають продуктивними тваринами (частиною довгострокового біологічного капіталу);

– порівняно з підприємствами, які здійснюють інші види економічної

діяльності, сільськогосподарські підприємства мають менший бюджетний тиск. Статус сільськогосподарського підприємства дозволяє сплачувати єдиний сільськогосподарський податок та

використовувати спеціальний режим оподаткування доданої вартості.

Особливості формування доходу сільськогосподарського підприємства визначаються особливостями його діяльності. Сільськогосподарська діяльність

– це «процес управління біологічними змінами з метою отримання сільськогосподарської продукції та/або додаткових біологічних активів»

(П(С)БО 30 [37]).

Дохід аграрного підприємства та його прибуток визначаються порядком (стандартом) обліку «біологічних активів» і роз'яснюються в Методичних рекомендаціях з обліку біологічних активів № 13/15 [38].

Доходи аграрних підприємств складаються з трьох джерел [37; 38; 43; 44]: дохід (дохід) від реалізації сільськогосподарської продукції та біологічних активів, оцінка сільськогосподарської продукції (біологічних активів) під час первісного визнання; збільшення справедливої вартості біологічних активів.

Основним джерелом доходів аграрних підприємств є основна діяльність, спрямована на виробництво біоресурсів, які перетворюються на сільськогосподарську продукцію.

Другим важливим джерелом доходів аграрних підприємств є дохід від первісного визнання біологічних активів. Проте є певні перешкоди у визначенні цієї суми. Зокрема, перед першим визнанням біологічні активи перебувають у фазі трансформації, і найбільш точно оцінити їх вартість можна лише наприкінці фінансового року [35].

Крім того, частина біологічних активів, яку слід визнати спочатку, може бути використана у виробництві сільськогосподарської продукції, тому їх слід не визнавати, а відносити на собівартість виробництва продукції. При визначенні доходу від збільшення справедливої вартості біологічних активів необхідно враховувати те, що такі біологічні активи можуть бути використані для виробництва продукції в наступному році. Тоді збільшення справедливої вартості біологічних активів на той момент призведе до зменшення фінансових результатів у майбутньому. Викривлення доходів і фінансових результатів у поточному та майбутніх періодах.

Тому доходи та фінансові результати аграрних підприємств не узгоджуються з іншими підприємствами. Якщо зазвичай дохід визначається відразу після отримання підприємством після реалізації продукції, то фінансовий результат визначає дохід для аграрного підприємства після врахування всіх витрат на отримання цього доходу. Після виробництва продукту (зазвичай перед продажем), і до фінансових результатів повністю враховані всі витрати.

Виходячи з викладеного, важливим чинником управління доходами та фінансовими результатами аграрних підприємств є вибір оптимальної облікової політики [40].

Крім суто облікових питань визначення доходів і фінансових результатів аграрних підприємств, можна виділити й інші питання, пов'язані з визначенням ефективних напрямків розвитку [41; 42].

- вплив зміни обсягу продукції та/або ціни на виручку та фінансові результати;

- визначення порогу рентабельності з урахуванням особливостей олійсько-господарського виробництва;

- вплив структури виробництва продукції на доходи та фінансові результати залежно від її складу.

Доходи підприємства та фінансові результати його діяльності є специфічними об'єктами управління, а в системі управління фінансами можна виділити підсистеми управління доходами та прибутком. Складовими системи управління доходами та фінансовими результатами підприємства є постачальницькі (організаційні, інформаційні, фінансові) та системи і методи управління (аналіз фінансових результатів, планування прибутку, внутрішній контроль). Управління доходом і прибутком може базуватися на стратегіях виживання, стабілізації та зростання. Визначено, що дохід і прибуток аграрного підприємства формується не під час реалізації продукції, а в процесі виробництва.

При формуванні доходу аграрного підприємства до нього може включатися продукція, яка включасться до складу витрат наступних періодів. Тому при управлінні доходами та фінансовими результатами аграрних підприємств необхідно враховувати облікові викривлення фактично отриманих доходів. Зменшити вплив негативних явищ в аграрному секторі на загальну ефективність необхідно шляхом створення дієвої та гнучкої системи управління підприємством.

РОЗДІЛ 2

НАЛІЗ УПРАВЛІННЯ ДОХОДАМИ ТОВ «ЕЛЕВАТОРНА КОМПАНІЯ «КУСТО АГРО»

2.1. Загальна характеристика діяльності ТОВ «Елеваторна компанія «Кусто Агро»

ТОВ «Елеваторна компанія «Кусто Агро» знаходиться за адресою: 23100,
Вінницька область, місто Жмеринка, вулиця Барляєва, будинок 28-А.

Код ЄДРНОУ 37084484

Організаційна форма: Товариство з обмеженою відповідальністю

Дата реєстрації 10.02.2011

Номер запису: 11551020000000703

Уповноважені особи:

Керівник: Веремій Ліна Павлівна

Статутний капітал: 5711066,86 грн

У Додатку А наведено Витяг з державного реєстру юридичних осіб,
фізичних осіб-підприємців та громадських формувань.

Індивідуальний податковий номер: 370844802095

Дата реєстрації платником ПДВ: 22.07.2011

Впродовж 2022 року середня кількість працівників складала 89 осіб

У Додатку Б наведено схему власності Вінницького підприємства
ТОВ «Елеваторна компанія «КУСТО АГРО», яка є доволі складною, де
засновниками виступають:

100% частки власності - Компанія «КУСТО ГРУП ПТЕ ЛТД», Республіка
Сінгапур, реєстраційний номер 201332616G, місцезнаходження: 80 Раффлс
плейс, №32-01 «УОБ ПЛАЗА», Сінгапур (048624)

100% частки власності - Компанія «КУСТО ГРУП ПТЕ ЛТД», Республіка
Сінгапур, реєстраційний номер 201332591Z, місцезнаходження: 80 Раффлс

плейс, №32-01 «УОБ ПЛАЗА», Сінгапур (048624). Ця компанія включає частки інших компаній:

50,5 % частки власності - IRBIS PTE. LTD., Республіка Сінгапур, реєстраційний номер 201825713W, місцезнаходження: 80 Робінсон Роуд №02-00, Сінгапур (068898) – бенефіціар Єркін Татишев, громадянин Республіки

Казахстан, паспорт №10950754, адреса: буд.9 Мірас, Бостандикський, Алмати, Казахстан;

18,5% частки власності - DAKOSHA PTE. LTD., Республіка Сінгапур, реєстраційний номер 201626555K, місцезнаходження: 80 Робінсон Роуд №02-00,

Сінгапур (068898) – бенефіціар Нуржанов Даулет, громадянин Республіки Казахстан, паспорт №11054119, адреса: 16-09.600-НАД АІ ШАІБА, №приміщення 600922545, Дубай, ОАЕ;

18,5% частки власності - KKSH PTE. LTD., Республіка Сінгапур, реєстраційний номер 201814274W, місцезнаходження: 80 Робінсон Роуд №02-00,

Сінгапур (068898) – бенефіціар Колбасв Каиат, громадянин Республіки Казахстан, паспорт №11594912, адреса: NN1594912, ДжелТе, КЛАСТЕР Р, Армада, 1 кв.2305, 454923, Дубай, ОАЕ;

13% частки власності - MAGUA PTE. LTD., Республіка Сінгапур, реєстраційний номер 201623541E, місцезнаходження: 80 Робінсон Роуд №02-00,

Сінгапур (068898) – бенефіціар Турумбаєв Талгат, громадянин Республіки Казахстан, паспорт №1152423, адреса: 33 Кеппель Бей В'ю №39-98 Рефлекшнз Кеппель Бей, Сінгапур (0988419).

Таким чином, можна зробити висновок, що Вінницьким підприємством ТОВ «Елеваторна компанія «Кусто Агро» фактично володіють казахстанські підприємці з реєстрацією кінцевої фірми у Сінгапурі.

Більшість світових держав не вносять Сінгапур до списку офшорних територій. Це дозволяє утримувати високий фінансовий статус держави та, відповідно, підтримувати репутацію бізнесу, створеного на її території. При цьому умови, які пропонує країна, є дуже вигідними.

Сінгапур підписав договір про усунення подвійного оподаткування з багатьма країнами, зокрема Україною;

- країна пропонує пільги для стартапів;
- у Сінгапурі немає валютного контролю;
- бізнесмени можуть отримати свідоцтво про податкову резидентність.

У державі використовується територіальне оподаткування. Це означає, що податок стягуватиметься лише з прибутку, отриманого на території самого Сінгапуру. Сюди також відносяться фінанси, які переводять у країну, наприклад, до банку Сінгапуру. Ставка прибуткового податку становить 17%. Якщо ж

компанія скористається всіма доступними для неї пільгами та податковими стимулами, підсумковий розмір корпоративної ставки буде ще нижчим. Отже, Сінгапур відмінно підходить як країна для реєстрації офшора. З цих причин

реєстрація офшорних компаній у Сінгапурі — вигідний варіант для ведення міжнародного бізнесу, а також підтримки ділових відносин між країнами СНД і Азією.

Основний вид діяльності ТОВ «Елеваторна компанія «Кусто Агро» визначається класом 52.10 Складське господарство і включає:

- приймання зерна та зберігання, сушіння зерна, очистку зерна, активне вентильовання;
- визначення показників ГМО;
- відвантаження зерна автомобільним транспортом;
- відвантаження зерна залізничним транспортом;
- контейнерне відвантаження зерна;
- переоформлення права власності зерна.

Додаткові види діяльності, зареєстровані підприємством, наведені в

табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Додаткові види діяльності ТОВ «Елеваторна компанія «Кусто Агро»

01.11	Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур
46.21	Оптова торгівля зерном, необробленим тютюном, насінням і кормами для тварин
46.75	Оптова торгівля хімічними продуктами
46.90	Неспеціалізована оптова торгівля
52.24	Транспортне оброблення вантажів
52.29	Інша допоміжна діяльність у сфері транспорту
68.20	Надання в оренду й експлуатацію власного чи орендованого нерухомого майна
71.20	Технічні випробування та дослідження
77.11	Надання в оренду автомобілів і легкових автотранспортних засобів
77.31	Надання в оренду сільськогосподарських машин і устаткування
77.39	Надання в оренду інших машин, устаткування та товарів, н.в.і.у.
82.99	Надання інших допоміжних комерційних послуг, н.в.і.у.

ТОВ «Елеваторна компанія «Кусто Агро» функціонує в нестабільному середовищі, що пов'язано з глибокою економічною кризою, політичною нестабільністю та збройного конфлікту в Україні.

Керівництвом ТОВ «Елеваторна компанія «Кусто Агро» було оцінено здатність підприємства продовжувати свою діяльність в майбутньому з врахуванням військових дій на території України, що тривають та вже спричинили й продовжують спричинювати значні негативні наслідки, як для економіки країни в цілому, так і підприємства зокрема.

Керівництво ТОВ «Елеваторна компанія «Кусто Агро» вважає, що протягом найближчих 12 місяців підприємство буде здійснювати господарську діяльність відповідно до мети та предмету діяльності, визначених Статутом підприємства, а також основних напрямків діяльності.

Разом з тим, Керівництво ТОВ «Елеваторна компанія «Кусто Агро» дійшло висновку, що існує лише один суттєвий фактор невизначеності щодо подальшої значної ескалації воєнних дій, які можуть призвести до руйнування інфраструктури та дестабілізації діяльності підприємства, який може викликати

значні сумніви у спроможності підприємства продовжувати безперервну діяльність. В такому випадку, ТОВ «Елеваторна компанія «Кусто Агро» може втратити здатність реалізувати свої активи та погасити зобов'язання за звичайного перебігу господарської діяльності.

Керівництво ТОВ «Елеваторна компанія «Кусто Агро» не може передбачити всі зміни, які можуть мати вплив на економіку в цілому, а також те, які наслідки вони можуть мати на фінансовий стан Товариства у майбутньому.

Однак керівництво ТОВ «Елеваторна компанія «Кусто Агро» вважає, що протягом найближчих 12 місяців підприємство буде здійснювати господарську діяльність відповідно до мети та предмету діяльності, визначених Статутом підприємства, а також основних напрямків діяльності на основі принципу безперервної діяльності.

Економічний аналіз господарської діяльності ТОВ «Елеваторна компанія «Кусто Агро» здійснено на підставі фінансової звітності за 2020-2022 рр., до якої входять:

Баланс (Звіт про фінансовий стан) на 31 грудня 2022 року (Додаток В);

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) за 2022 рік (Додаток Г);

Баланс (Звіт про фінансовий стан) на 31 грудня 2021 року (Додаток Д);

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) за 2021 рік (Додаток Ж).

Агрегований аналітичний баланс ТОВ «Елеваторна компанія «Кусто Агро» за 2022 р. наведено в табл. 2.2.

Таблиця 2.2

Агрегований аналітичний баланс ТОВ «Елеваторна компанія «Кусто Агро» за 2022 р.

Статті балансу	На 01.01.2022 р.		На 31.12.2022 р.		Зміни за рік	
	Тис. грн.	% до підсумку	Тис. грн.	% до підсумку	Абсолютні тис. грн.	Темп, %
I. Актив						
1. Майно разом	368766	100	374341	100	5575	101,5
1.1. Необоротні активи	232867	63,1	216266	57,8	-16601	92,9
1.2. Оборотні активи	135899	36,9	158075	42,2	22176	116,3
1.2.1. Запаси	35936	9,7	24005	6,4	-11931	66,8
1.2.2. Дебіторська заборгованість	99362	26,9	79707	21,3	-19655	80,2
1.2.3. Грошові кошти та їх еквіваленти	27	0,0	53948	14,4	53921	199807,4
1.2.4. Витрати майбутніх періодів	297	0,1	147	0,0	-150	0,0
1.2.5. Інші оборотні активи	277	0,1	268	0,1	-9	96,8
II. Пасив					0	0,0
2. Джерело майна	368766	100	374341	100	5575	101,5
2.1. Власний капітал	-761134	-206,4	-1192837	-318,6	-431703	156,7
2.1.1. Статутний капітал	5711	1,5	5711	1,5	0	100,0
2.1.2. Нерозподілений прибуток	-766843	-207,9	-1198546	-320,2	-431703	0,0
2.1.3. Інші джерела	-2	0,0	-2	0,0	0	100,0
2.2. Позичковий капітал	1129900	306,4	1567178	418,6	437278	138,7
2.2.1. Довгострокові зобов'язання	1104571	299,5		0,0	-1104571	0,0
2.2.2. Короткострокові кредити		0,0	4757	1,3	4757	0,0
2.2.3. Кредиторська заборгованість	25329	6,9	1562421	417,4	1537092	6168,5

Отже, аналіз агрегованого аналітичного балансу ТОВ «Елеваторна компанія «Кусто Агро» за 2022 р. показав, що за 2022 р. майно підприємства збільшилося на 1,5% і відбулося це за рахунок збільшенням оборотних активів на 16,3%. При цьому, запаси підприємства за 2022 р. суттєво скоротилися на 33,2%. Скоротилася і дебіторська заборгованість на 19,8%. А от грошові кошти на рахунку підприємства значно збільшилися за 2022 р. майже на 20000%. Необоротні активи зменшилися на 7,1%. Статутний капітал становить лише 1,5% частки всього майна підприємства. А от непокріті збитки на кінець 2022 р.

сягають майже 1,2 млрд. грн., що негативно відображається на всіх економічно-фінансових показниках діяльності підприємства. Підприємство активно користується позичковими коштами. Так, на 01.01.2022 р. у підприємства були довгострокові кредити на 1129900 тис. грн., а на 31.12.2022 р. ці кредити перейшли у поточну кредиторську заборгованість. Крім того, підприємство у 2022 р. взяло ще й короткостроковий кредит на суму 4757 тис. грн. Непокриті збитки на 1,2 млрд. грн. і позичковий капітал на 1,6 млрд. грн. складають сумний "тандем" для підприємства.

Економічний аналіз діяльності ТОВ «Елеваторна компанія «Кусто Агро» за 2020-2022 рр. наведено в табл. 2.3.

Економічний аналіз діяльності ТОВ «Елеваторна компанія «Кусто Агро» за 2020-2022 рр.

Таблиця 2.3

Назва рядка	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Відхилення			
				Абсолютне		Відносне	
				2021/ 2020	2022/ 2021	2021/ 2020	2022/ 2021
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	129164	239056	135981	109892	-103075	185,1	56,9
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	76548	179597	113738	103049	-65859	234,6	63,3
Валовий прибуток	52616	59459	22243	6843	-37216	113,0	37,4
Інші операційні доходи	12342	26652	2185	14310	-24467	215,9	8,2
Адміністративні витрати	13653	14024	16510	371	2486	102,7	117,7
Витрати на збут	0	7077	7844	7077	767	0,0	110,8
Інші операційні витрати	4445	8124	8324	3679	200	182,8	102,5
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	46860	56886	-8250	10026	-65136	121,4	-14,5
Інші доходи	83842	61826	221	-22016	-61605	73,7	0,4
Фінансові витрати	80446	51551	47079	-28895	-4472	64,1	91,3
Інші витрати	263054	38623	376595	-224431	337972	14,7	975,1
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	-212798	28538	-431703	241336	-460241	-13,4	-1512,7
Чистий фінансовий результат: прибуток	-212798	28538	-431703	241336	-460241	-13,4	-1512,7

Економічний аналіз діяльності ТОВ «Елеваторна компанія «Кусто Агро» за 2020-2022 рр. показав, що робота підприємства нестабільна. Дохід від основної діяльності то збільшується, то знижується. Зниження можна пояснити впливом війни на економіку країни.

За рік війни ТОВ «Елеваторна компанія «Кусто Агро» отримало дохід на 43,1% менший, ніж за попередній. Собівартість також знизилася на 36,7%. Внаслідок цього підприємство отримало операційний збиток у сумі 8250 тис. грн.

Крім операційної діяльності ТОВ «Елеваторна компанія «Кусто Агро» декларує інші доходи, фінансові витрати та інші витрати, які мають значний вплив на економічні показники діяльності підприємства. Так, за 2022 р. підприємство списало на інші витрати суму, яка втричі перевищує дохід від основної діяльності.

В результаті недалекоглядних дій керівництва, ТОВ «Елеваторна компанія «Кусто Агро» отримало збитки за 2022 р. у розмірі 431703 тис. грн, що пояснюється не тільки впливом воєнних дій, оскільки підприємство отримувало збитки і в довоєнній 2020 р.

Можна зробити висновок, що діяльність ТОВ «Елеваторна компанія «Кусто Агро» є збитковою за 2022 р. і 2020 р. У 2021 р. підприємство отримувало прибутки. Звідси робиться підсумок, що управління господарською діяльністю ТОВ «Елеваторна компанія «Кусто Агро» здійснюється неефективно.

Динаміка основних показників діяльності ТОВ «Елеваторна компанія «Кусто Агро» за 2020-2022 рр. наведена на рис. 2.1.

Рис. 2.1. Динаміка основних показників діяльності ТОВ «Елеваторна компанія «Кусто Агро» за 2020-2022 рр.

Аналіз динаміки основних показників діяльності ТОВ «Елеваторна компанія «Кусто Агро» за 2020-2022 рр. показав, що доходи від основної діяльності ледве покривають внесок собівартість продукції, що негативно впливає на фінансовий стан підприємства.

Далі детальніше розглянемо аналіз динаміки і структури доходів ТОВ «Елеваторна компанія «Кусто Агро».

2.2. Аналіз динаміки і структури доходів ТОВ «Елеваторна компанія «Кусто Агро»

Аналіз динаміки доходів ТОВ «Елеваторна компанія «Кусто Агро» за 2020-2022 р. наведено в табл. 2.4.

Таблиця 2.4

Динаміка доходів ТОВ «Елеваторна компанія «Кусто Агро» за 2020-2022 р.

Назва рядка	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Відхилення			
				Абсолютне		Відносне	
				2021/ 2020	2022/ 2021	2021/ 2020	2022/ 2021
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	129164	239036	135981	09892	-103675	185,1	96,9
Інші операційні доходи	12342	26652	2185	14510	-24467	215,9	8,2
Інші доходи	83842	61826	221	-22016	-61605	73,7	0,4

Аналіз динаміки доходів ТОВ «Елеваторна компанія «Кусто Агро» за 2020-2022 р. показав, що на довоєнному рівні чистий дохід підприємства від реалізації продукції за 2021 рік збільшився на 185,1%, інші операційні доходи збільшилися на 215,9%, а інші доходи зменшилися на 26,3%. Війна внесла свої корективи і за 2022 р. підприємство отримало дохід на 43,1% нижчий, ніж за 2021 р., інших операційних доходів на 91,8% менше, а інші доходи майже взагалі зникли. Внаслідок цього підприємство понесло величезні втрати.

Наглядно динаміка доходів ТОВ «Елеваторна компанія «Кусто Агро» за 2020-2022 р. наведена на рис. 2.2.

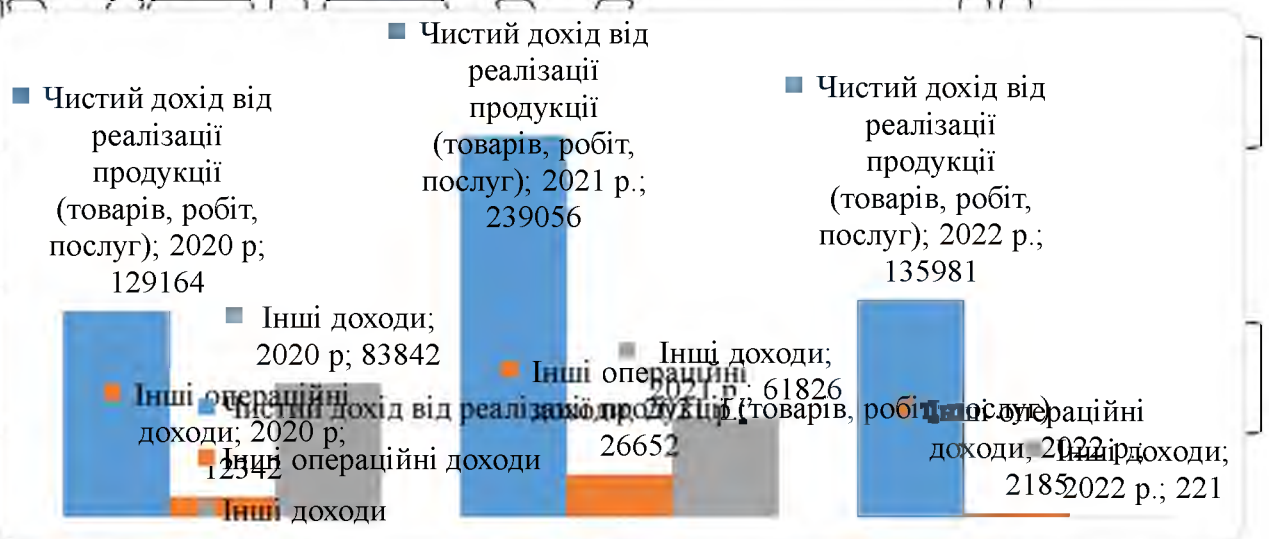

Рис. 2.2/ Динаміка доходів ТОВ «Елеваторна компанія «Кусто Агро» за 2020-2022 р.

Аналіз динаміки доходів ТОВ «Елеваторна компанія «Кусто Агро» за 2020-2022 рр. показав, що за останній рік підприємство отримувало дохід тільки від основної діяльності.

Структура доходів ТОВ «Елеваторна компанія «Кусто Агро» за 2020-2022 рр. наведена на рис. 2.3-2.5.

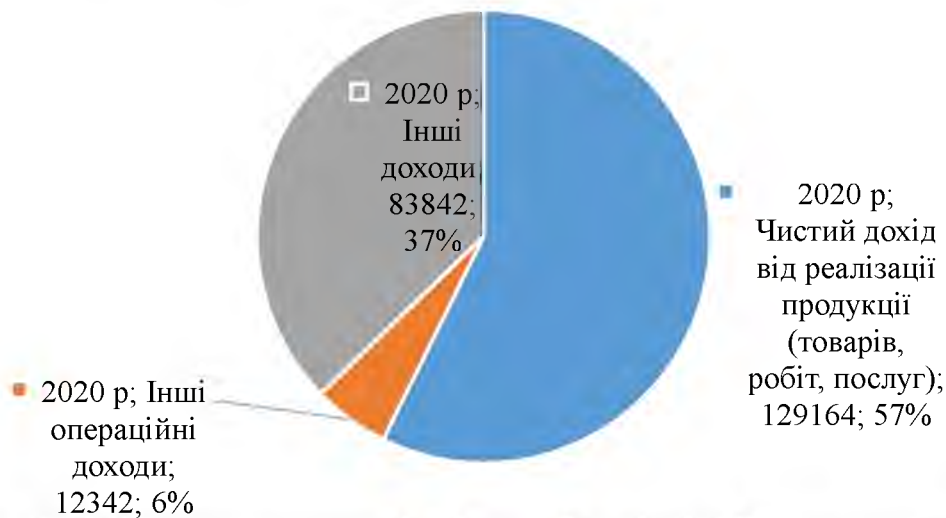

Рис. 2.3. Структура доходів ТОВ «Елеваторна компанія «Кусто Агро» за 2020 р.

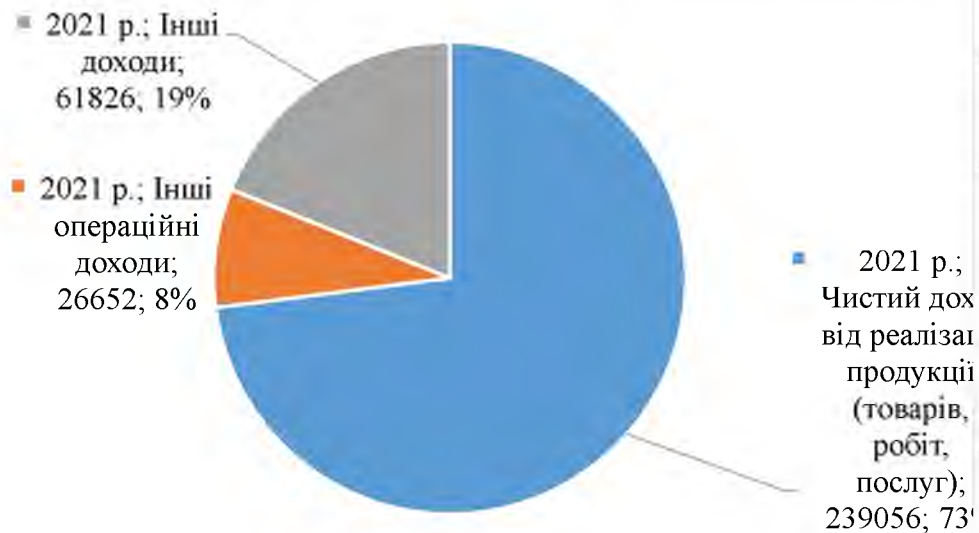

Рис. 2.4. Структура доходів ТОВ «Елеваторна компанія «Кусто Агро» за 2021 р.

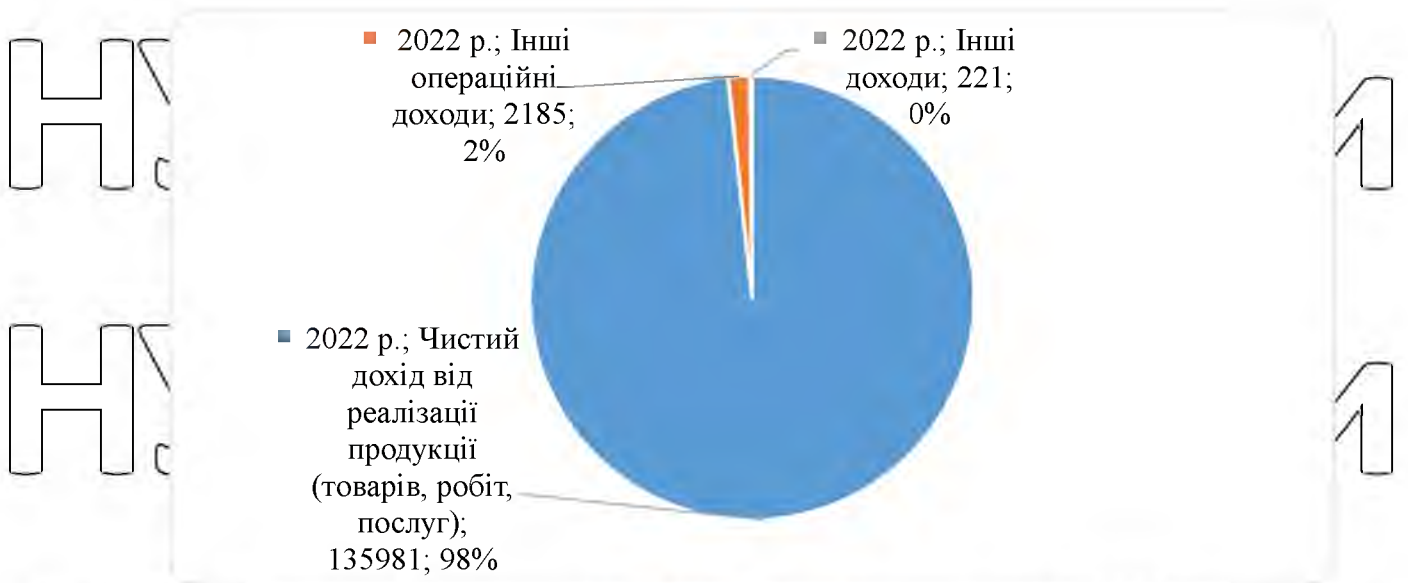

Рис. 2.4. Структура доходів ТОВ «Елеваторна компанія «Кусто Агро» за 2022 р.

Аналіз структури доходів ТОВ «Елеваторна компанія «Кусто Агро» за 2020-2022 рр. показав, що з кожним роком підприємство все менше отримує доходів з інших джерел, крім основної діяльності. Можна зробити припущення, що таким чином підприємство спеціалізується на наданні певного типу послуг, а саме:

- приймання зерна та зберігання, сушіння зерна, очистку зерна, активне вентильовання;
- визначення показників ГМО;
- відвантаження зерна автомобільним транспортом;
- відвантаження зерна залізничним транспортом;
- контейнерне відвантаження зерна;
- переоформлення права власності зерна.

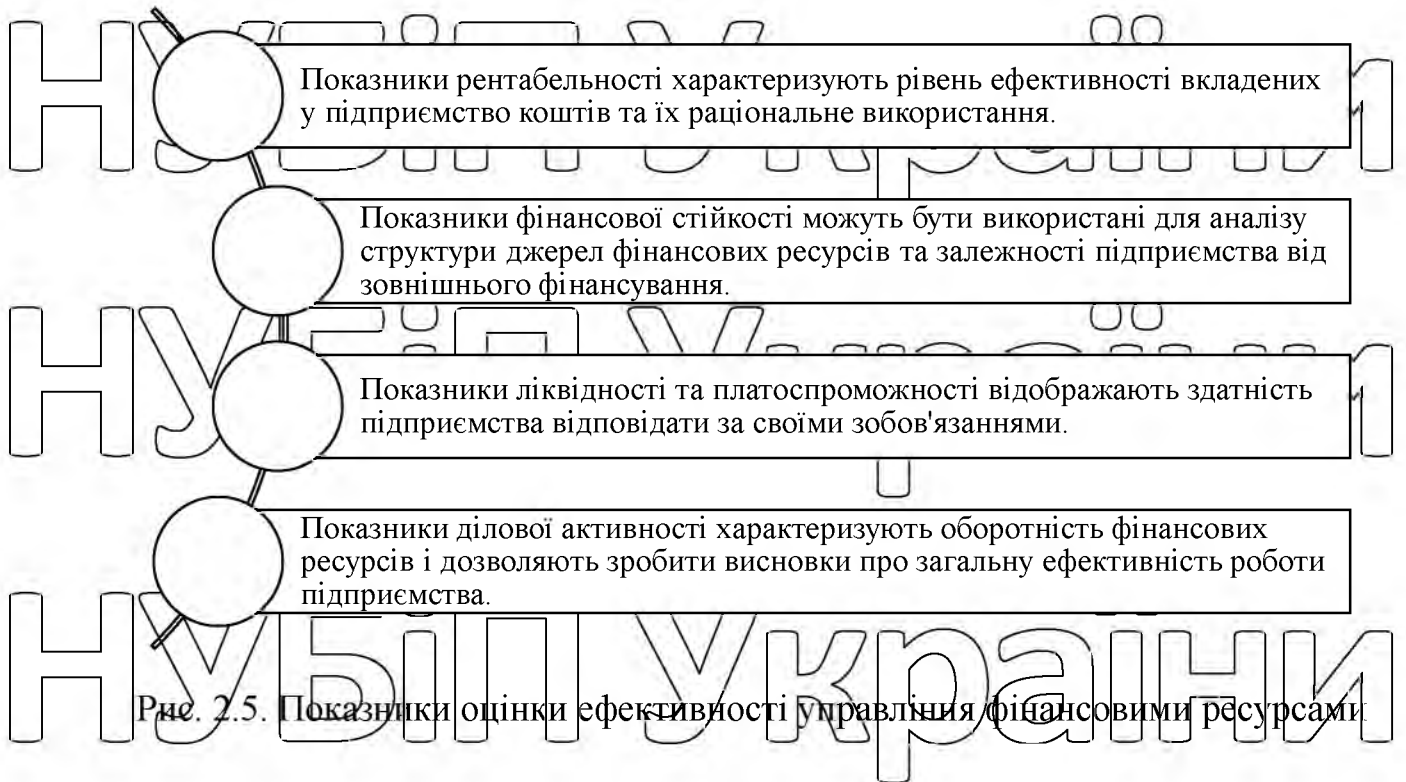
2.3. Ефективність управління доходами ТОВ «Елеваторна компанія «Кусто Агро»

Найбільшою проблемою управління підприємством у ринкових умовах є точне визначення ефективності його діяльності, яка визначається шляхом комплексної оцінки за допомогою системи показників і коефіцієнтів. Така взаємопов'язана сукупність оцінок дозволяє реально відобразити рівень ефективності управління фінансовими ресурсами на різних етапах їх циклічної діяльності (утворення, розподіл, використання, відтворення, повернення). Тому загальна оцінка ефективності використання фінансових ресурсів підприємства є одним із основних завдань процесу стратегічного управління фінансами.

Мета стратегічного управління фінансовими ресурсами організації – вивчення та вирішення таких питань, як збільшення ринкової вартості підприємства, витрат з точки зору підвищення рентабельності інвестицій, інвестиційних процесів для максимізації прибутку та його зростання, пошук шляхів ефективного накопичення та використання капіталу, а для діагностики поточного стану підприємства доцільно використовувати систему збалансованих показників.

Оскільки проблема аналізу фінансового стану підприємства на основі збалансованої системи показників є добре дослідженою та широко визначеною в наукових працях, включаючи такі процеси, як горизонтальний аналіз, вертикальний аналіз та трендовий аналіз, більшість дослідників використовують універсальний та часто вживаний коефіцієнтний аналіз. Ця методика дає можливість дослідити структурний склад, формування та співвідношення активів компанії за допомогою розрахунку фінансових коефіцієнтів.

Враховуючи основні труднощі стратегічного управління фінансовими ресурсами підприємства, група показників фінансового стану підприємства, наведена на рис. 2.5, дозволяє вивчити структурний склад, формування та співвідношення активів підприємства шляхом розрахунку фінансових коефіцієнтів.

Наведені показники дозволяють оцінити ефективність управління фінансовими ресурсами на різних етапах їх функціонування (рис. 2.6).

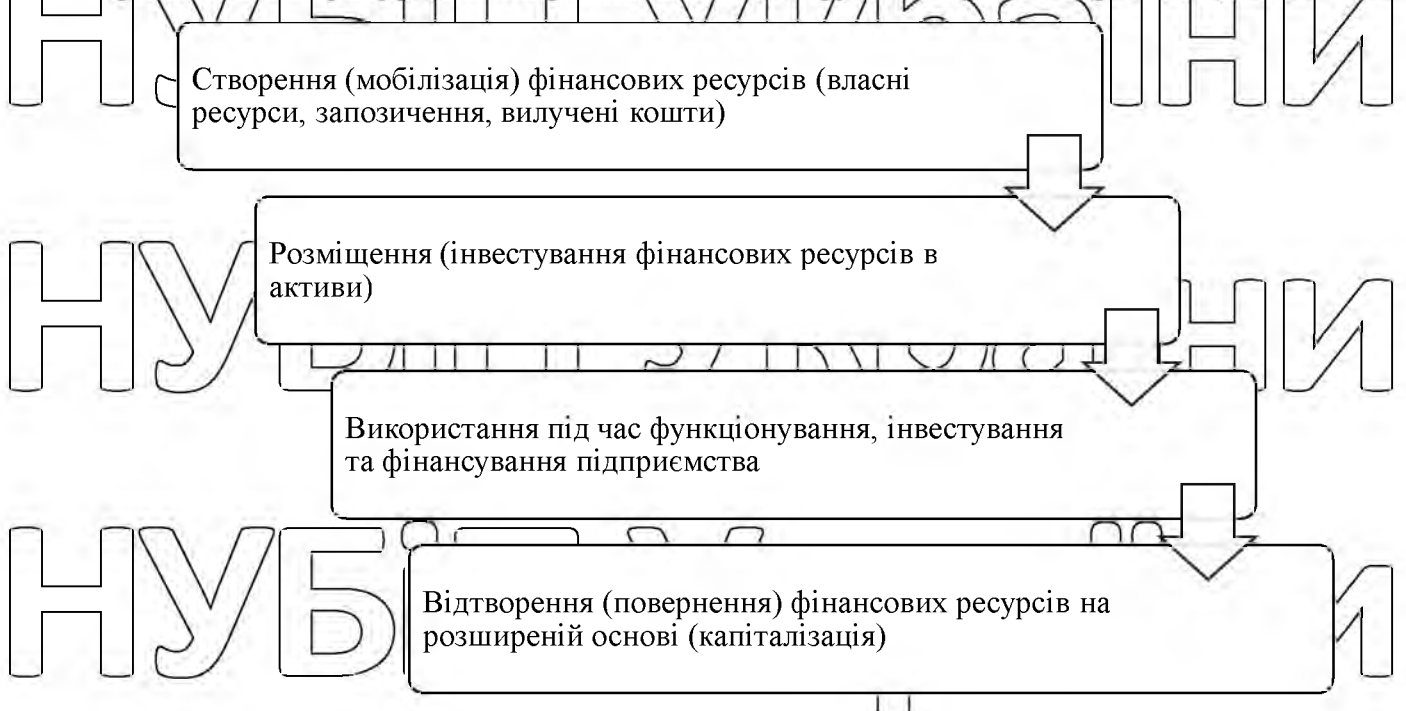

Рис. 2.6. Етапи функціонування фінансових ресурсів

До системи показників оцінки ефективності стратегічного управління фінансовими ресурсами підприємства належить група показників фінансової стійкості (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

Система показників фінансової стійкості підприємства

	Показник	Формула	Сутність та нормативне значення
Кав	Коефіцієнт автономії (незалежності)	$\frac{ВК}{Б}$	Показує питому вагу власного капіталу у загальній сумі засобів, авансованих у діяльність підприємства (валюти балансу). Нормативне значення $\geq 0,5$
Км	Коефіцієнт фінансової незалежності капіталізованих джерел (маневреності)	$\frac{ОА - ПЗ}{ВК}$	Показує, яка частка власних оборотних коштів підприємства перебуває в мобільній формі, що дає змогу вільніше маневрувати цими коштами, а яку капіталізовано. Нормативне значення > 0 . Від'ємне значення вказує на незабезпеченість підприємства власними оборотними коштами
Кфс	Коефіцієнт фінансової стійкості	$\frac{ВК}{ЗК}$	Відображає, скільки позичкових коштів залучив суб'єкт підприємницької діяльності на 1 грн. вкладених в активи власних коштів. Нормативне значення > 1

Умовні позначення: Б – валюта балансу, НА – необоротні активи, ОА – оборотні активи, ВК – власний капітал, ЗК – залучений капітал, ПЗ – поточні зобов'язання.

У процесі вираховування показників фінансової стійкості ТОВ «Елеваторна компанія «Кусто Агро» за 2022 р. здійснено аналіз ефективності управління фінансовими ресурсами, позначена знаками +/- (позитивна чи негативна оцінка).

В табл. 2.6 наведено аналіз ефективності управління фінансовими ресурсами через систему показників фінансової стійкості ТОВ «Елеваторна компанія «Кусто Агро» за 2022 р.

Таблиця 2.6

Аналіз ефективності управління фінансовими ресурсами через систему показників фінансової стійкості ТОВ «Елеваторна компанія «Кусто Агро» за 2022 р.

Показник	Розрахунок	Нормативне значення	Оцінка ефективності управління фінансовими ресурсами
Кав	$\frac{-1192546}{374341} = -3,2$	$\geq 0,5$	-
Км	$\frac{158075 - 1567178}{-1192546} = 1,2$	> 0	-
Кфс	$\frac{-1192546}{4757} = -250,7$	> 1	-

Отже, по всіх показниках фінансової стійкості оцінка ефективності управління фінансовими ресурсами негативна.

До системи показників оцінки ефективності стратегічного управління фінансовими ресурсами підприємства належить група показників ліквідності та платоспроможності підприємства (табл. 2.7).

Таблиця 2.7

Система показників ліквідності та платоспроможності підприємства

	Показник	Формула	Сутність та нормативне значення
Кп	Коефіцієнт покриття	$\frac{OA}{ПЗ}$	Відображає прогнозовані платіжні можливості підприємства за умови погашення дебіторської заборгованості і реалізації наявних запасів. Нормативне значення > 1
Іпа	Індекс постійного активу	$\frac{НА}{ВК}$	Характеризує частку необоротних активів, покрити джерелами власних коштів. Нормативне значення $= 0,5$
Кпд	Коефіцієнт структури покриття довгострокових вкладень	$\frac{ДЗ}{НА}$	Показує, яка частина основних засобів та інших необоротних активів профінансована зовнішніми інвесторами. Збільшення коефіцієнта в динаміці свідчить про посилення залежності підприємства від зовнішніх інвесторів. Водночас фінансування є ознакою добре розробленої стратегії підприємства

Умовні позначення: НА – необоротні активи, ОА – оборотні активи, ВК – власний капітал, ДЗ – довгострокові зобов'язання, ЦЗ – поточні зобов'язання.

В табл. 2.8 наведено аналіз ефективності управління фінансовими ресурсами через систему показників ліквідності та платоспроможності ТОВ «Елеваторна компанія «Кусто Агро» за 2022 р.

Таблиця 2.8

Аналіз ефективності управління фінансовими ресурсами через систему показників ліквідності та платоспроможності ТОВ «Елеваторна компанія «Кусто Агро» за 2022 р.

Показник	Розрахунок	Нормативне значення	Оцінка ефективності управління фінансовими ресурсами
Кп	$\frac{158075}{1567178} = 0,1$	>1	-
Іпа	$\frac{216266}{-1192837} = -0,2$	= 0,5	-
Кпд	$\frac{0}{216266} = 0$	зменшення	+

Отже, тільки по одному показнику ліквідності та платоспроможності оцінка ефективності управління фінансовими ресурсами позитивна, по іншим – негативна.

До системи показників оцінки ефективності стратегічного управління фінансовими ресурсами підприємства належить група показників ділової активності підприємства (табл. 2.9).

Таблиця 2.9

Система показників ділової активності підприємства

	Показник	Формула	Сутність та нормативне значення
Ковк	Коефіцієнт оборотності власного капіталу	$\frac{\text{ЧДрп}}{\text{ВК}}$	Показує рівень ефективності використання власного капіталу. Нормативне значення >0. Тенденція до збільшення
Коа	Коефіцієнт оборотності активів	$\frac{\text{ЧДрп}}{\text{Б}}$	Характеризує ефективність використання підприємством усіх наявних ресурсів незалежно від джерел їхнього залучення. Нормативне значення >0. Тенденція до збільшення
Ф	Фондовіддача	$\frac{\text{ЧД}}{\text{ОЗ}}$	Відображає кількість виготовленої продукції на 1 грн. середньої вартості основних засобів. Нормативне значення >0. Тенденція до збільшення

Умовні позначення: Б – валюта балансу, ОЗ – основні засоби, ЧП – чистий прибуток (збиток), ЧДрп – чистий дохід від реалізації продукції (товарів та послуг), ВК – власний капітал.

В табл. 2.10 наведено аналіз ефективності управління фінансовими ресурсами через систему показників ділової активності ТОВ «Елеваторна компанія «Кусто Агро» за 2022 р.

Таблиця 2.10

Аналіз ефективності управління фінансовими ресурсами через систему показників ділової активності ТОВ «Елеваторна компанія «Кусто Агро»

за 2022 р.

Показник	Розрахунок	Нормативне значення	Оцінка ефективності управління фінансовими ресурсами
Ковк	$\frac{135981}{-1192837} = 0,1$	>0	+
Коа	$\frac{135981}{374341} = 0,4$	>0	+
Ф	$\frac{-431703}{207287} = -2,1$	>0	-

Отже, тільки по одному показнику ділової активності оцінка ефективності управління фінансовими ресурсами негативна, по іншим — позитивна.

До системи показників оцінки ефективності стратегічного управління фінансовими ресурсами підприємства належить група показників рентабельності підприємства (табл. 2.11).

Таблиця 2.11
Система показників рентабельності підприємства

	Показник	Формула	Сутність та нормативне значення
Pa	Рентабельність сукупного капіталу (активів)	$\frac{\text{ЧП}}{\text{Б}} * 100\%$	Показує, наскільки ефективно суб'єкт підприємницької діяльності використовує власні активи для одержання прибутку, тобто яку суму прибутку приносить кожна гривня вкладена в активи. Нормативне значення >0. Тенденція до збільшення
Pвк	Рентабельність власного капіталу	$\frac{\text{ЧП}}{\text{ВК}} * 100\%$	Характеризує ступінь ефективності використання власного капіталу. Нормативне значення >0. Тенденція до збільшення
Pд	Рентабельність основної діяльності	$\frac{\text{ВК}}{\text{С}} * 100\%$	Показує наявність можливостей підприємства до відтворення та розширення виробництва і характеризує прибутковість діяльності підприємства Нормативне значення >0. Тенденція до збільшення

Умовні позначення: Б – валюта балансу, ЧП – чистий прибуток (збиток),

ЧДрп – чистий дохід від реалізації продукції (товарів та послуг), ВК – власний капітал, С – собівартість.

В табл. 2.12 наведено аналіз ефективності управління фінансовими ресурсами через систему показників рентабельності ТОВ «Елеваторна компанія

«Кусто Агро» за 2022 р.

Таблиця 2.12

Аналіз ефективності управління фінансовими ресурсами через систему показників рентабельності ТОВ «Елеваторна компанія «Кусто Агро» за 2022 р.

Показник	Розрахунок	Нормативне значення	Оцінка ефективності управління фінансовими ресурсами
Р _а	$\frac{-431703}{374341} = -1,2$	>0	-
Р _{вк}	$\frac{-431703}{-1192837} = -0,4$	>0	-
Р _д	$\frac{-1192837}{113738} = -10,5$	>0	-

Отже, по всіх показниках рентабельності оцінка ефективності управління фінансовими ресурсами негативна.

Загалом можна сказати, що управління фінансовими ресурсами ТОВ «Елеваторна компанія «Кусто Агро» здійснюється неефективно.

РОЗДІЛ 3

ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ДОХОДАМИ ТОВ «ЕЛЕВАТОРНА
КОМПАНІЯ «КУСТО АГРО»3.1. Напрями і резерви підвищення доходів ТОВ «Елеваторна
компанія «Кусто Агро»

Безперечно, умови сучасної економічної діяльності України суттєво змінилися після початку широкомасштабної війни росії проти України. Усі галузі національної економіки зазнали серйозних структурних, нормативно-правових змін.

Однією з головних галузей, які безпосередньо постраждали від війни, є сільське господарство. Експерти відзначають, що незважаючи на значну руйнацію інфраструктури галузі, скорочення обсягів видобутку та виробництва та інші проблеми, ця галузь все ще є важливою для України та дозволить країні зберегти позиції світового лідера в сільському господарстві.

Оскільки аграрний ринок відіграє важливу роль у задоволенні продовольчих потреб населення, забезпеченні продовольчої незалежності та сталості, кінцевою метою функціонування аграрного ринку можна вважати економічну безпеку, важлива складова національної безпеки країни.

Для успішного функціонування та розвитку аграрних ринків необхідно виконати низку умов. Отже, особливості сільськогосподарського виробництва та функціонування аграрного ринку зумовлюють такі негативні явища, як різниця цін в аграрному секторі та відсутність рівноправного обміну між сільськогосподарськими та іншими товаровиробниками.

Нерівноцінний обмін ТОВ «Елеваторна компанія «Кусто Агро» з іншими ресурсовидобувними підприємствами призвів до подорожчання сільськогосподарської продукції.

Крім того, продовольчий ринок є менш еластичним у співвідношенні попиту та ціни. Попит на ці товари не зростає, коли доходи зростають або ціни падають.

Завдяки відносно низькій концентрації виробництва тенденції до монополізації сільського господарства майже відсутні, а галузі, що його обслуговують, переробляють і збувають сільськогосподарську продукцію, можуть перебувати в монопольному чи олігопольному стані. Монополія на ринку збуту сільськогосподарської та сільськогосподарської продукції та обладнання для переробки створює цінову різницю, що призводить до вилучення з ціни частини чистого доходу ТОВ «Елеваторна компанія «Кусто Агро», зниження ефективності виробництва та зниження об'єму продаж.

Більшість вчених економістів-аграрників вважають, що проблему різниці в цінах має вирішувати уряд за допомогою адміністративних стимулів. У більшості країн світу саме уряд вирішує питання еквівалентності та паритету в міжгалузевих обмінах без безпосереднього втручання в процес ціноутворення [11].

Для України характерні інфраструктурні проблеми аграрних ринків та недосконала логістика сировинних потоків. Розвиток інфраструктури аграрного ринку обмежений декількома факторами: незгодженістю державної політики в цій сфері, структурою посередництва, монополізацією ринку переробними підприємствами, інертністю сільськогосподарських підприємств, недовірою до новоствореної структури [12].

Створення аграрного ринку в Україні потребує вирішення низки питань, пов'язаних із створенням бази для його ефективного функціонування:

- вирішення проблеми різниці ціл;
- захист внутрішнього ринку від імпорту відносно дешевої продукції;

Моніторинг роботи аграрних бірж, оптимізація обсягів закупівлі продукції через форвардні контракти, супровід організації ф'ючерсних контрактів, спрямування потоку сировини з позабіржового ринку на ринок капіталу;

– створення рівних умов для всіх учасників ринку, щодо виконання договірних зобов'язань;
 – створення в області консультативних служб для надання допомоги сільськогосподарським підприємствам у різних сферах господарської діяльності;

– створення широкої мережі фірмової торгівлі, оптового ринку, оптово-роздрібного складу-ринку, торговельних приміщень, аукціонів;
 – створення інтегрованих господарських структур і спільних підприємств за участю українських та іноземних інвесторів,

спрямованих на виробництво сільськогосподарської продукції та сировини;
 – забезпечити ефективне функціонування служб контролю якості сільськогосподарської продукції та сировини та дотримання вимог законодавства з цих питань [13].

Визначальна роль аграрних ринків у забезпеченні продовольчої та національної безпеки потребує значної уваги та підтримки з боку держави. Необхідно створити підґрунтя для ефективного функціонування аграрного ринку для забезпечення сталого розвитку аграрного сектору економіки, вирішення соціальних проблем сільського населення, забезпечення продовольчої та національної безпеки країни. ефективно працювати та розвиватися, використовуючи важелі державного регулювання.

Особливістю сільськогосподарського виробництва є те, що за короткий термін неможливо збільшити виробництво більшості видів сільськогосподарської продукції та сировини.

В умовах глобальних змін та бойових дій вибір стратегії розвитку ТОВ «Елеваторна компанія «Кусто Агро» є складним завданням, яке вимагає аналізу ситуації та врахування різноманітних факторів. Наведемо кілька прикладів стратегічних напрямків, які можуть бути корисними ТОВ «Елеваторна компанія «Кусто Агро» в наступних ситуаціях:

– розвиток комунікаційних та партнерських мереж. Співпрацюйте з іншими підприємствами, організаціями та галузевими асоціаціями для обміну досвідом, інформацією та ресурсами. Участь громади може забезпечити підтримку та сприяти сталому розвитку;

– залучення підтримки та фінансування. Вивчіть можливості отримання додаткових джерел фінансування, таких як державна підтримка, субсидії, кредити, інвестиції тощо. Можлива співпраця з фінансовими установами або створення партнерських відносин з іншими підприємствами;

– використовувати новітні технології. Впровадження інноваційних технологій та сучасних методів виробництва, таких як автоматизація процесів, використання сенсорів, аналіз даних тощо. Це допоможе підвищити ефективність виробництва та знизити витрати;

– диверсифікація продукції. Можливість розширення асортименту продукції для зменшення залежності від окремих видів сільськогосподарської продукції та ринків збуту;

– пошук нових ринків збуту. Розширюйте географію продажів, експортуйте продукцію в країни ЄС або співпрацюйте з іноземними партнерами.

Слід зазначити, що конкретна стратегія розвитку залежить від багатьох факторів, таких як розмір підприємства, можливості, ринкові умови, ресурси, здатність до інновацій, характеристики галузі та ризику. Рекомендується детальний SWOT-аналіз (сильні сторони, слабкі сторони, можливості та загрози), щоб визначити стратегічні переваги та обмеження підприємства. Також необхідно враховувати юридичні аспекти, політичні ризики та економічні перспективи регіону, де розташоване підприємство. Юридичні та фінансові консультації допомагають забезпечити юридичну та фінансову стабільність.

Наразі з метою зменшення бюрократії для підтримки аграрного бізнесу впроваджується багато заходів, таких як надання дозволу на використання

сільгосптехніки без реєстрації, спрощення імпорту насіннєвого матеріалу, скасування акцизного податку, зниження ПДВ до 7, % на паливо. Уряд також пропонує альтернативні логістичні мережі для експорту, оскільки порти закриті.

Діють податкові канікули, які дозволяють змінювати розміри плати за державні та громадські землі у воєнний час. Необхідною умовою оптимізації обліково-

інформаційного забезпечення стратегічного управління сільськогосподарськими підприємствами є врахування специфіки аграрної галузі, яка прямо чи опосередковано впливає на особливості стратегічного управлінського обліку та

аналітичного забезпечення. Існуючі дослідження з бухгалтерського обліку та

аналітичного забезпечення стратегічного менеджменту в сільському господарстві мають мало або слабе обґрунтування цього питання.

Усі види аналізу також мають бути стратегічно орієнтованими. Іншими словами, отримані за їх допомогою аналітичні дані мають бути спрямовані на оцінку ефективності розробки та реалізації стратегій розвитку підприємства.

Для розширення масштабів виробництва та технологій компанія ТОВ «Елеваторна компанія «Кусто Агро» повинна вчасно оцінити результати своєї діяльності та сформулювати чіткий стратегічний напрямок сталого розвитку.

Враховуючи всі стратегічні переваги, переваги та недоліки підприємства, а також аналіз зовнішнього середовища, необхідно розробити оперативні заходи щодо отримання доходу та прибутку ТОВ «Елеваторна компанія «Кусто Агро»

[16]

Основні ресурси ТОВ «Елеваторна компанія «Кусто Агро» для стратегічного зростання прибутку наведено на рис. 3.1.

Основні резерви стратегічного зростання прибутку

– підвищення обсягів виробництва продукції за рахунок впровадження досягнень науково-технічного прогресу через використання ресурсозберігаючих технологій

– мотивація клієнтів, вихід на нові ринки збуту та створення сприятливих умов для підвищення обсягів продажу

– використання сучасних маркетингових інструментів та технологій, а також вдосконалення розрахунково-платіжних відносин

– використання стратегій гнучких цін

– удосконалення структури «вироблена – реалізована» продукція за рахунок підвищення частки рентабельності продажів

– реалізація продукції через раціональне використання матеріальних, фінансових та трудових ресурсів

– підвищення якості та конкурентоспроможності продукції

збільшення доходів від іншої діяльності підприємства – оптимізація структури витрат виробництва в т.ч. і за рахунок зростання продуктивності праці

Рис. 3.1. Основні резерви стратегічного зростання прибутку ТОВ «Елеваторна компанія «Кусто Агро»

Ресурси кількісні. Ресурси визначаються на стадіях планування, виробництва та реалізації. Виявлення та мобілізація ресурсів для зростання прибутку має важливе значення для того, щоб підприємства могли ефективно працювати в умовах постійних криз. Враховуючи наведені вище ресурси підвищення прибутку, їх можна згрупувати на тактичні (окремі елементи) і стратегічні (комплексні) (рис. 3.2).

НУБІП УКРАЇНИ

Рис. 3.2. Основні резерви підвищення прибутковості ТОВ «Елеваторна компанія «Кусто Агро»

Тактичний ресурс складається з елементів, відповідальність за виконання яких покладається на керівників ТОВ «Елеваторна компанія «Кусто Агро».

Комплексні ресурси мають стратегічний характер і складаються з кількох елементів, зміна яких може призвести до негативних чи позитивних наслідків. Реалізація цих ресурсів пов'язана з перспективою існування підприємства [17].

Економія в усіх процесах виробничо-господарської діяльності ТОВ «Елеваторна компанія «Кусто Агро» важлива для зниження витрат та збільшення прибутку.

Особливу увагу слід звернути на ресурси, які підвищують рентабельність ТОВ «Елеваторна компанія «Кусто Агро», такі як скасування нарахувань за невиробничу оплату праці, 24-годинний простій, оплату за змінний простій,

доплати за понаднормову роботу, усунення невиробничих витрат і втрат у складі витрат на утримання виробничо-управлінських підрозділів у неробочий час.

Також важливим ресурсом збільшення прибутку, ліквідності, платоспроможності та фінансового стану ТОВ «Кусто Агро Елеватор» є встановлення ціни, що відображає загальну собівартість виробництва та

реалізації продукції та її споживчі характеристики, вимоги до якості та платоспроможності [18].

Процес отримання прибутку відображає результати виробничо-господарської діяльності ТОВ «Елеваторна компанія «Кусто Агро», що сприятиме створенню економічного ефекту при розробці та виробництві нових видів продукції [16].

Для прогнозування впливу факторів, що обмежують використання ресурсів і зростання прибутку, корисно використовувати поняття «центр фінансової відповідальності». Таким чином, центр відповідальності – це структурний підрозділ, який має на меті контролювати певні фінансові показники, такі як доходи, витрати, прибуток, рівень інвестицій тощо.

Безперечно, логіка запровадження центрів відповідальності полягає в децентралізації контролю та управління витрати підприємства, що відхиляються від запланованих фінансових показників. Метою обліку за центрами відповідальності є накопичення інформації про витрати та доходи кожного центру відповідальності таким чином, щоб вони були пов'язані з дебітором у разі відхилення від коштотрису [16].

Отже, основним показником, який свідчить про ефективність фінансово-господарської діяльності ТОВ «Елеваторна компанія «Кусто Агро», є прибуток, який є джерелом усіх видів інвестицій та податкових платежів. Тому найуспішнішим шляхом контролю за використанням ресурсів і запобігання негативному впливу факторів є реалізація концепції управління на основі «центрів фінансової відповідальності», тобто структурних підрозділів, керівники яких передають свої повноваження на основі самостійно прийнятих управлінських рішень і несуть повну відповідальність за виконання цілей, в тому числі і прибуток. При виборі методу управління прибутком необхідно враховувати всі можливі загрози та рівень їх впливу, своєчасно реагувати на вимоги ринку, що дозволить забезпечити сталий розвиток та посилення конкурентоспроможності ТОВ «Елеваторна компанія «Кусто Агро» позицій на ринку.

3.2. Розробка пропозицій щодо управління доходами ТОВ «Елеваторна компанія «Кусто Агро»

Дохід є одним з найважливіших елементів економіки, за допомогою якого можна не тільки визначити прибуток підприємства, а й оцінити ефективність всієї діяльності. Це одна з найважливіших підсистем управління операційною діяльністю ТОВ «Елеваторна компанія «Кусто Агро», внутрішній контроль, який являє собою систему певних процедур, і від якості операцій залежить правильність ведення обліку та функціонування організації та її продуктивність [3].

Внутрішній контроль доходів здійснюється за конкретною заздалегідь спланованою програмою внутрішнього контролю, яка включає комплекс завдань, послідовності та процедури. Слід зазначити, що об'єктами контролю доходів є доходи ТОВ «Елеваторна компанія «Кусто Агро», а також прямі доходи від пов'язаної з ними господарської діяльності. При цьому інформаційно-аналітичну базу внутрішнього контролю складають наступні джерела (рис. 3.3).

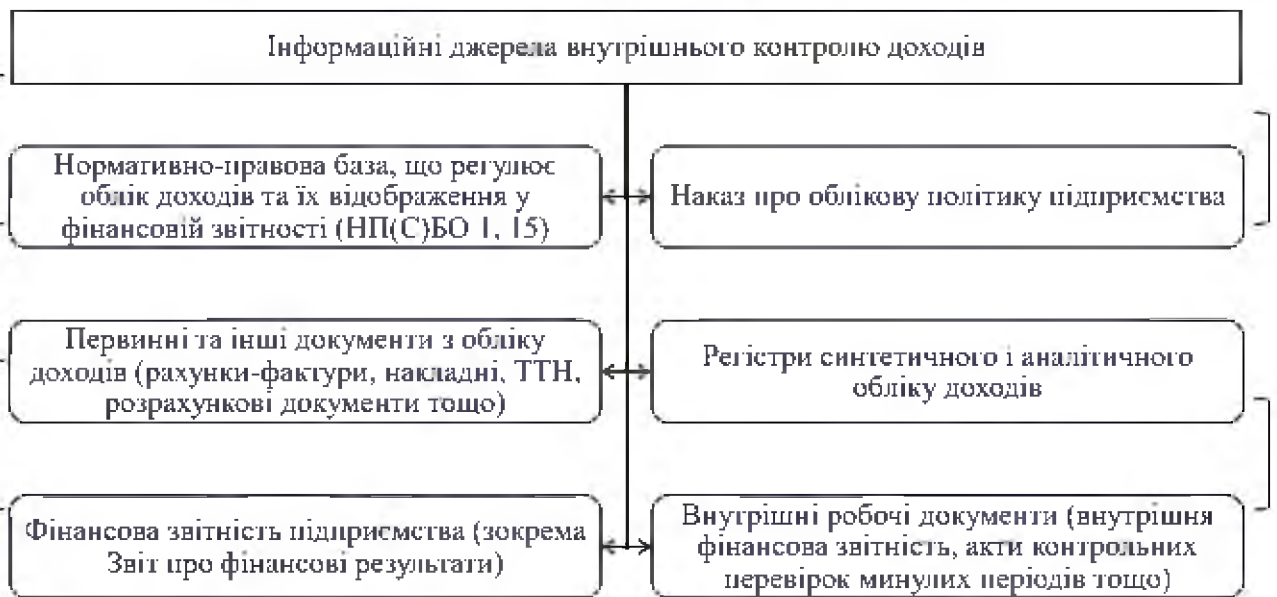

Рис. 3.3. Інформаційні джерела внутрішнього контролю доходів ТОВ «Елеваторна компанія «Кусто Агро»

Розуміючи цілі впровадження внутрішнього контролю надходжень, буде легше та ефективніше визначити, які процедури доречно використовувати в плані внутрішнього контролю. Тому роль внутрішнього контролю доходів [6]

- законність і сумісність обліку доходів підприємства;
- правильно і достовірно відображати показники доходів у фінансовій звітності підприємства;
- за допомогою аналізу попередньої експертизи визнати фактори, що впливають на формування доходу певного підприємства;
- своєчасне виявлення відхилень в обліковій підсистемі управління доходами підприємства.

У процесі діяльності ТОВ «Елеваторна компанія «Кусто Агро» процедури моніторингу доходів можна поділити на окремі види. Розглянемо їх докладніше (рис. 3.4).

Рис. 3.4. Процедури внутрішнього контролю доходів ТОВ «Елеваторна компанія «Кусто Агро»

План здійснення внутрішнього контролю доходів складається з трьох етапів: підготовчого, основного та заключного [8]. Застосування зазначеного порядку дозволить виявити такі види порушень в обліку доходів: неправильна класифікація доходів; неправильно розрахований розмір доходу; неправильна кореспонденція рахунків при відображенні доходних операцій (зокрема, списання фінансових результатів); відсутність конкретних документів з обліку доходів, деякі доходи були неправильно визнані доходами; невідповідність даних синтетичного та аналітичного обліку доходів; неправильне відображення доходів у фінансовій звітності; тощо

Отже, внутрішній контроль надходжень є ефективним, якщо керівництво компанії чітко розуміє свої цілі та визначає свої завдання, що дозволяє вибрати контрольні процедури, які найбільше підходять для певного етапу контролю під час діяльності. Отже, основні процедури внутрішнього контролю доходів є документально оформленими та арифметичними, тому їх можна використовувати для щоденної перевірки, що важливо для системи управління доходами.

Процес управління передбачає своєчасне отримання від керівництва достовірної інформації, необхідної для прийняття обґрунтованих рішень. Зведення та представлення такої інформації є основним завданням управлінського обліку. Іншими словами, управлінський облік є системою інформаційного забезпечення процесів планування та контролю на всіх рівнях управління.

Управлінський облік — підсистема бухгалтерського обліку, яка забезпечує апарат управління підприємством інформацією, що використовується для планування, управління та контролю діяльності підприємства. Цей процес включає виявлення, вимірювання, збір, аналіз, підготовку, інтерпретацію, передачу та прийом інформації, необхідної для реалізації функцій апарату управління. Цей обліковий запис призначений лише для потреб управлінської інформації ТОВ «Елеваторна компанія «Кусто Агро».

При цьому головним фактором є своєчасний доступ до детальної та достовірної інформації про доходи та витрати підприємства та його окремих ланок. У рамках управлінського обліку виробничих підприємств ведеться детальний облік доходів і фінансових результатів діяльності, облік процесів виробництва, постачання та збуту.

Управлінська інформація дозволяє керівникам ТОВ «Елеваторна компанія «Кусто Агро» приймати більш ефективні рішення. Поточні рішення враховують загальний стан економіки та ресурси та можливості підприємства на певний період часу, але на ці рішення великий вплив має якість довгострокових рішень і довгострокових рішень, важко змінити, а поточні рішення можна змінити і досить часто.

Отже, виходячи з вищевикладеного, пропонуємо для моніторингу фінансових результатів ТОВ «Кусто Агро Елеватор Компані» використовувати форму оперативного аналізу «Взаємозв'язок витрат, обсягу реалізації та прибутку».

Операційний аналіз – це елемент управління витратами підприємства, за допомогою якого визначається вплив структури витрат і доходів на рентабельність продукції та підрозділів підприємства. Поширені й інші назви операційного аналізу: аналіз збитків і маржинального прибутку, аналіз CVP-аналіз («витрати – обсяг – прибуток») («cost – volume – profit»)) [73].

Ефективність аналізу діяльності з прийняття управлінських рішень у маркетингових дослідженнях, обліку витрат, фінансовому аналізі та плануванні виробництва стає інструментом фінансового менеджменту, що дозволяє просто та ефективно моделювати дію різних факторів. Сума отриманого від підприємства прибутку, наприклад:

- обсяг і структура виробництва і реалізації продукції;
- структуру та суму витрат (змінні та постійні);
- ціна товару;
- структурні зміни в асортименті продукції.

Операційний аналіз включає наступне:

- розрахунок рівня беззбитковості;
- оцінка фінансової спроможності та внеску на покриття;
- розрахунок операційного левериджу;
- зниження операційного ризику підприємства (щодо ліквідності, фінансової стійкості, прибутковості) тощо.

Основними показниками оперативного аналізу є:

- маржинальний прибуток;
- чистий дохід;
- точка беззбитковості – це такий обсяг продажів, коли дохід підприємства дорівнює його витратам і немає прибутку чи збитку;
- запас фінансової спроможності – величина, на яку фактична (або запланована) виручка від реалізації перевищує беззбитковий товарообіг;
- операційний леверидж (від англ. lever – важіль) – це механізм управління прибутком підприємства на основі оптимізації співвідношення постійних і змінних витрат.

Основним об'єктом оперативного аналізу є собівартість. Аналіз «витрати-обсяг-прибуток» поділяє витрати на змінні та постійні. Класифікація витрат за типом «поведінки» за змінами обсягу виробництва (або рівня діяльності компанії) є найбільш важливою для цілей планування та контролю. Збільшення або зменшення обсягу виробництва (реалізації) призводить до відповідного зростання або зниження рівня питомих витрат. При цьому інші витрати залишаються без змін.

Змінними (умовно-змінними) називаються витрати, загальна сума яких збільшується або зменшується прямо пропорційно зміні обсягу виробництва (фактичного). Основними прикладами таких витрат є прямі витрати на матеріали, сировину, паливо, заробітну плату працівників та інші виробничі витрати.

Цікавим аспектом поведінки змінних витрат є те, що змінні витрати залишаються постійними на одиницю продукції. Постійні (умовно-постійні) витрати — це витрати, загальна величина яких залишається незмінною при зміні обсягу діяльності. Вони пов'язані з існуванням підприємства і мають бути оплачені, навіть якщо нічого не вироблено. Однак вони можуть змінюватися у разі реорганізації виробництва, зміни законодавства тощо. До постійних витрат належать: орендна плата, амортизація будівель та обладнання, орендна плата, адміністративно-управлінська заробітна плата тощо. Оперативний аналіз дозволяє менеджеру визначити оптимальне співвідношення між змінними витратами на одиницю продукції, постійними витратами, цінами, обсягом виробництва та обсягом реалізації продукції, а також для зниження ризику.

З точки зору управлінської звітності вирішення управлінських завдань потребує не лише розуміння бухгалтерського обліку, а й техніко-економічного планування, статистики, аналізу господарської діяльності, фінансового менеджменту, стратегічного менеджменту тощо.

Отже, якщо ТОВ «Елеваторна компанія «Кусто Агро» надає декілька видів послуг, має багато постачальників або облік недостатньо автоматизований, то звіт про продаж рекомендується розділити на два етапи. У цьому випадку звіти про продажі спочатку готуються за конкретними ознаками або групами ознак (наприклад, тип товару, місце зберігання, клієнт тощо), а потім дані з цих звітів групуються в зведений звіт про продажі (або продажі) інформація). При цьому дані про продажі представлені в декількох спеціальних звітах, наприклад, звітах про канали продажів або звітах про групи клієнтів (постійні клієнти, одноразові покупки тощо).

ВИСНОВОК

НУБІП України

Підводячи підсумки проведеного дослідження, можна зробити наступні висновки:

У бухгалтерському обліку сільськогосподарських підприємств дохід - це збільшення економічних вигод у вигляді надходження активів або зменшення зобов'язань, що призводить до зростання капіталу підприємства (за винятком зростання капіталу за рахунок внесків засновника). Доходи займають важливе місце в загальній системі обліково-аналітичного забезпечення підприємств.

Доходи є джерелом інших видів діяльності підприємства, вони покривають виробничі витрати та забезпечують необхідні фінансові ресурси для важливої діяльності всіх зацікавлених сторін, від працівників до держави. Доходи для потреб управління доцільно досліджувати виходячи із їх економічної сутності, а саме, як категорію економічних вигод підприємства, які дають можливість достовірно їх оцінити та мати можливість отримати грошові кошти. Особливості формування доходу сільськогосподарського підприємства визначаються особливостями його діяльності. Сільськогосподарська діяльність — це процес управління біологічними змінами з метою отримання сільськогосподарської продукції та/або додаєткових біологічних активів.

Основним нормативно-правовим забезпеченням обліку, управління та аналізу доходів аграрних підприємств є Закони України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні", "Про державну контрольно-ревізійну службу в Україні", "Про державну податкову службу в Україні", національні та міжнародні стандарти та інструкції з бухгалтерського обліку, а також акти міністерств та відомств.

Одним із найважливіших напрямків фінансового менеджменту аграрних підприємств є управління формуванням доходу та розподілом прибутку.

Управління формуванням доходів і прибутку може здійснюватися лише на основі врахування загальних тенденцій розвитку підприємства. Зберігаючи існуючі традиції господарювання, необхідно враховувати стан підприємства та

показники його діяльності в рамках «природного» розвитку. Зменшити вплив негативних явищ в аграрному секторі на загальну ефективність необхідно шляхом створення дієвої та гнучкої системи управління підприємством.

Основний вид діяльності ТОВ «Елеваторна компанія «Кусто Агро» визначається класом 52.10 Складське господарство і включає: приймання зерна та зберігання, сушіння зерна, очистку зерна, активне вентилявання; визначення показників ГМО; відвантаження зерна автомобільним транспортом; відвантаження зерна залізничним транспортом; контейнерне відвантаження зерна; переоформлення права власності зерна. Вінницьким підприємством ТОВ

«Елеваторна компанія «Кусто Агро» фактично володіють казахстанські підприємці з реєстрацією кінцевої фірми у Сінгапурі. Аналіз агрегованого аналітичного балансу ТОВ «Елеваторна компанія «Кусто Агро» за 2022 р. показав, що за 2022 р. майно підприємства збільшилося на 1,5% і відбулося це за рахунок збільшенням оборотних активів на 16,3%. Економічний аналіз діяльності ТОВ «Елеваторна компанія «Кусто Агро» за 2020-2022 рр. показав, що робота підприємства нестабільна. Дохід від основної діяльності то збільшується, то знижується. Зниження можна пояснити впливом війни на економіку країни.

Аналіз динаміки доходів ТОВ «Елеваторна компанія «Кусто Агро» за 2020-2022 р. показав, що на довоєнному рівні чистий дохід підприємства від реалізації продукції за 2021 рік збільшився на 185,1%, інші операційні доходи збільшилися на 215,9%, а інші доходи зменшилися на 26,3%. Війна внесла свої корективи і за 2022 р. підприємство отримало дохід на 43,1% нижчий, ніж за 2021 р., інших операційних доходів на 91,8% менше, а інші доходи майже взагалі зникли. Внаслідок цього підприємство понесло величезні втрати. Аналіз структури доходів ТОВ «Елеваторна компанія «Кусто Агро» за 2020-2022 рр. показав, що з кожним роком підприємство все менше отримує доходів з інших джерел, крім основної діяльності.

Мета стратегічного управління фінансовими ресурсами організації - вивчення та вирішення таких питань, як збільшення ринкової вартості

підприємства, витрат з точки зору підвищення рентабельності інвестицій, інвестиційних процесів для максимізації прибутку та його зростання, пошук шляхів ефективного накопичення та використання капіталу, а для діагностики поточного стану підприємства доцільно використовувати систему збалансованих показників. У процесі вирахування показників фінансової стійкості ТОВ «Елеваторна компанія «Кусто Агро» за 2022 р. здійснено аналіз ефективності управління фінансовими ресурсами. По всіх показникам фінансової стійкості оцінка ефективності управління фінансовими ресурсами негативна. Тільки по одному показнику ліквідності та платоспроможності оцінка

ефективності управління фінансовими ресурсами позитивна, по інших – негативна. Тільки по одному показнику ділової активності оцінка ефективності управління фінансовими ресурсами негативна, по інших – позитивна. По всіх показниках рентабельності оцінка ефективності управління фінансовими ресурсами негативна. Загалом можна сказати, що управління фінансовими ресурсами ТОВ «Елеваторна компанія «Кусто Агро» здійснюється неефективно.

Для розширення масштабів виробництва та технологій компанія ТОВ «Елеваторна компанія «Кусто Агро» повинна вчасно оцінити результати своєї діяльності та сформулювати чіткий стратегічний напрямок сталого розвитку.

Основним показником, який свідчить про ефективність фінансово-господарської діяльності ТОВ «Елеваторна компанія «Кусто Агро», є прибуток, який є джерелом усіх видів інвестицій та податкових платежів. Тому найуспішнішим шляхом контролю за використанням ресурсів і запобігання негативному впливу факторів є реалізація концепції управління на основі «центрів фінансової відповідальності», тобто структурних підрозділів, керівники яких передають свої повноваження на основі самостійно прийнятих управлінських рішень і несуть повну відповідальність за виконання цілей, в тому числі і прибуток. При виборі методу управління прибутком необхідно враховувати всі можливі загрози та рівень їх впливу, своєчасно реагувати на вимоги ринку, що дозволить забезпечити сталий розвиток та посилення конкурентоспроможності ТОВ «Елеваторна компанія «Кусто Агро» позицій на ринку.

Пропонується для моніторингу фінансових результатів ТОВ «Кусто Агро Елеватор Компані» використовувати форму оперативного аналізу «взаємозв'язок витрат, обсягу реалізації та прибутку». Ефективність аналізу діяльності з прийняття управлінських рішень у маркетингових дослідженнях, обліку витрат, фінансовому аналізі та плануванні виробництва стає інструментом фінансового менеджменту, що дозволяє просто та ефективно моделювати дію різних факторів.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України